Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

היינט 8 זייטען. | פרייז 20 גראשען!

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 26/1626 | לאדז, מיטוואך, יט שבט תרפ"ט | זיבעטער יאהרגאנג | Łódź, Sroda, 30 stycznia 1929 r. | Nr. 26/1626

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71 | Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71.

בודזשעט-דיסקוסיע אין סיים הויבט זיך היינט אן.

ווארשא, 29 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אויף דער היינטיגער זיצונג פון סיים וועט זיך אנהויבען די דיסקוסיע איבער'ן בודזשעט. א חוץ דעם וועט בעטראכט ווערען דער דרינגענדער פארשלאג פון פ.פ.ס., אז דער הכנסה-שטייער זאל גענומען ווערען נאר פון א הכנסה פון 4,200 זל. א יאהר און מעהר יעהרליך.

ביז דעם 10. פעברואר

וועט דער סיים 9 שעה א טאג דיסקוטירען איבער'ן בודזשעט.

ווארשא, 29 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט איז, אונטער'ן פארזיץ פון סיים-מארשאלעק דאשינסקי, פארגעקומען א זיצונג פון די פארזיצענדער פון די סיים-קלובען. עס איז בעשלאסען געווארען, אז די בודזשעט-זיצונגען פון סיים זאלען זיך אנהויבען מארגען און זאלען פארקומען טעגליך ביז דעם 10 פעברואר. די זיצונגען וועלען גערויערן 9 שעה טעגליך און נעמליך, פון 10 אינדערפריה ביז 2 א זייגער נאכמיטאג און פון 4 א זייגער נאכמיטאג ביז 9 א זייגער אין אווענד.

בודזשעט אנגענומען געווארען אין דער צווייטער לעזונג.

ווארשא, 29. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדעגט). נאך דעם נעכטיגען גענעראל-רעפעראט פון דעפ. בירקא אין דער בודזשעט-קאמיסיע, איז היינט פארגעקומען א זיצונג פון דער בודזשעט, קאמיסיע, אויף וועלכער עס איז פארגעקומען א דיסקוסיע איבער דעם גענעראל-רעפעראט.

אויף אן אנפראגע האט פינאנץ-מיניסטער טשעכאוויטש ערקלערט, אז קיין שום מאכט אין דער וועלט וועט איהם נישט בעוועגען אנצוריה-רען דאס גלייכגעוויכט פון בודזשעט.

נאך א דיסקוסיע איז דער בודזשעט אין דער צווייטער לעזונג אנגענומען געווארען.

וועגען וואס האט מארשאל פילסודסקי

קאנפערירט מיט'ן מארשאל דאשינסקי.

ווארשא, 29 (טעלעפאניש פון אונזער קא-רעספאנדענט) אין צוזאמענהאנג מיט דער נעכטי-גער קאנפערענץ צווישען מארשאל פילסודסקי און סיים-מארשאלעק דאשינסקי, האבען זיך דא פער-שפרייט קלאנגען, אז די קאנפערענץ האט געהאט א שייכות מיט דער רעדוקציע פון דיספאזיציע-פאנד פון קריגס-מיניסטעריום. מארשאל פילסודסקי זאל האבען איבערגעגעבען דעם סיים-מארשאלעק דאשינסקי א ערנסטע ווארנונג.

די פוילישע תשובה אויף ליטווינאוו'ס נאטע

איז נעכטען איבערגעגעבען געווארען אין מאסקווע.

ווארשא, 29 (אטע) די פוילישע תשובה אויף ליטווינאוו'ס לעצטע נאטע זאל, ווי מען איז מודיע, דינסטאג מינדליך איבערגעגע-בען געווארען דורך דעם פוילישען געזאנדטען אין מאסקווע, פאטעק.

גענעראל גורעצקי צובראכען א פוס.

ווארשא, 29 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). ווי מען מעלדעט פון פויזען איז מיט'ן געוועזענעם דירעקטאר פון דער באנק פאר לאנדווירטשאפט פארגעקומען א אומגליקס-צופאל. געהענדיג אין גאס איז ער אנידערגעפאלען און זיך צובראכען א פוס. די ארויסגערופענע „גיכע הילף" האט דעם גענעראל אפגעפיהרט אין א קליניק.

פעראייניגטע שטאטען האבען מורא פאר א בודזשעט-דעפיציט

פרעזידענט קולידזש פאדערט=אויף צו שפארזאמקייט.

לאנדאן, 29. (אטע) פרעזידענט קולידזש האט זיך געווענדעט מיט א התראה צו אלע רעגי-רונגס-אפטיילונגען, צוליב דער מעגליכקייט פון א בודזשעט-דעפיציט אפצוהיטען די גרעסטע שפאר-זאמקייט אין די מלוכה-הוצאות. די הוצאות פון די צענטראלע און לאקאלע רעגירונגען זענען פון 3901 מיליאן אין יאהר 1921 געשטיגען אין יאהר 1927 אויף 7,931 מיליאן דאלאר.

לויט ידיעות פון האנדעלס-מיניסטעריום הא-בען זיך די באנק-דעפאזיטען פון אמעריקאנישען פאלק זייט דעם יאהר 1880 פערגרעסערט אויף 24 מאל אזויפיל. אין יאהר 1927 האבען זיי בע-טראפען 1,280 מיליארד מארק.

א באהן-קאטאסטראפע אויף דער סטאציע מאלקיניא.

ווארשא, 28. (טעלעפאניש). היינט ארום האלב 4 פארטאגס איז אויף דער סטאציע מאל-קיניא פארגעקומען א באהן-קאטאסטראפע.

א פראכט-צוג, וואס איז נעגאנגען אין דער ריכטונג קיין ווארשא, איז אויף דער סטאציע א-רויף אויף א פראכט-צוג, וואס האט געזאלט אפ-געהן קיין ביאליסטאק. דער צוזאמענשטויס איז גע-ווען אזא שטארקער, אז דער לאקאמאטיוו ווי אויך איינינע וואגאנעס זענען צעשמעטערט געווארען. 2 באהן-ארבייטער, סטאניסלאוו פיוקא און יוזעף קלי-מאוויטש זענען לייכט פערוואונדעט געווארען.

אונאפהענגיגע ציוניסטען פאדערן

דעפ. גרינבוים זאל בלייבען פרעזעס פון קאלא.

ווארשא, 29. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). היינט האט א דעלעגאציע פון אונאפהענגיגע ציוניסטען בעזוכט דעפ. פארבשטיין און איהם שטארק געבעטען, אז ער זאל זיך אפ-זאגען פון זיין פלאן צו רעארגאניזירען דאס פרע-זידיום פון קאלא. די דעלעגאציע האט בעטאנט, אז זי האלט, דאס דעפ. גרינבוים דארף ווייטער בלייבען פרעזעס פון קאלא. דעפ. פארבשטיין ער-קלערט, אז זיין פארשלאג האט ער געמאכט אין נאמען פון „מזרחי" און דעריבער מוז ער זיך אין דעם ענין פריהער בעראטען מיט זיין פארטיי.

ארעסטירט דעם פיהרער פון די לינקע פ. פ. ס. אין קראקא.

ווארשא, 29 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). פון קראקא מעלדעט מען, אז עס איז דארט ארעסטירט געווארען דער פיהרער פון דער לינקער פ.פ.ס. אנדזשעי טשומא.

דאס העכסטע געריכט מבטל געמאכט דעם פסק-דין

אין ד"ר דראבנער'ס פראצעס.

ווארשא, 29. (א.וו.) דאס העכסטע געריכט האט היינט בעטראכט די אפעלאציע פון דעם סאָ-ציאליסטישען טוער ד"ר דראבנער, וואס איז דורך דעם בידגאשטשער קרייזגעריכט פערמשפט גע-ווארען צו צוויי יאהר טורמע.

נאכ'ן אויסהערען די רעדע פון פערטיידי-גער דעפ. ליבערמאן, האט דאס העכסטע געריכט דעם פסק-דין מבטל געמאכט און איבערגעגעבען דעם בידגאשטשער געריכט דעם פראצעס נאך אמאל צו בעטראכטען.

טשיטשערין וויל פאהרען מיט א וויזיט קיין טערקיי.

בערלין, 29. (ספ. טעל.) „פאסישע צייטונג" מעלדעט פון קאנסטאנטינאפאל, אז טשי-טשערין האט אויסגעדרוקט דעם וואונש צו בעזו-כען דעם טערקישען אויסערן-מיניסטער. עס איז נאך נישט בעוואוסט, צי דעה צוזאמענקונפט וועט פארקומען אין קאנסטאנטינאפאל אדער אין אנ-נארא.

צו דער פערלאבונג פון מיין פריינד

אליעזר טשאפניק

מיט פרל. רוזשא שידלאווסקא

גראטולירע הערצליך און ווינשע פיל גליק

משה הערשקאוויטש.

זיך אנגעהויבען דער פראצעס פאר פייניגען קינדער

אין אויסבעסערונגס=הויז אין סטודזיעניעץ.

ווארשא, 29 (טעלעפאניש). היינט האט זיך אין קרייז-געריכט אנגעהויבען דער פראצעס געגען די לייטער פון אויסבעסערונגס-הויז פאר יונגלעך אין סטודזיעניעץ, וועלכע ווערען בעשול-דיגט אין מיסברויכען, דעפרוידאציע ווי אויך אין פייניגען די מינדעריעהריגע קינדער.

אנגעקלאגט זענען געווארען דער דירעקטאר פון אנשטאלט קלעמענס קוואשניעווסקי און די ערציהער לודוויק פיאטראווסקי, וואצלאוו אשעצקי, סטעפאן גראכאל, יאן זדזיענניצקי, יוזעף אסא-וויטש און וויקטאר סקאווראנעק.

צום פראצעס זענען ארויסגערופען געווארען איבער 100 עדות.

די ריוואליזאציע צווישען ענג-לאנד און אמעריקא אויפ'ן ים

וועט זיכער דערפיהרען צו א מלחמה.

לאנדאן, 29. (אטע) פון וואשינגטאן מעל-דעט מען, אז סענאטאר וועלש האט ארייגגע-טראגען אין סענאט א פראיעקט וועגען צוזאמענ-רופען א קאנפערענץ, מיט'ן ציל צו בעגרעניצען די בעוואפנונגען אויפ'ן ים. אויב אזא קאנפערענץ וועט נישט צושטאנדקומען, וועט די רעגירונג פון די פעראייניגטע שטאטען בעפולמעכטיגט ווערען צו בויען אזא שטארקען פלאט, ווי דער ענגלישער פלאט.

סענאטאר וועלש פיהרט אויס, אז אויב עס וועט געפיהרט ווערען אזא פאליטיק פון בויען קריגס-שיפען, וועט עס זיכער מיט דער צייט דער-פיהרען צו א ענגליש—אמעריקאנישע מלחמה.

א שרפה אין פוילישען קאנ-סולאט אין טאקיא.

טאקיא, 29. (ספ. טעל.) היינט אינדערפריה איז אויסגעבראכען א שרפה אין בנין פון דער פוילישער פארשטעהערשאפט. א גרויסער טייל פון בנין איז צושטערט געווארען. צוויי פייערלעשער זענען פערוואונדעט געווארען.

קליטשען

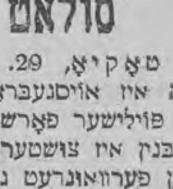

דרוקערייען פערלאנגט רעקלאמען פון פערטיגט

GALWANO" PIOTRKOWSKA 101 TEL. 57-68

צו די ה"ה פודרמאנעס!

אבעלוינונג פון 500 זל.

צוזוי ווי מאנטאג צווישען 6-7 אווענד איז אויפ'ן הויף זשעלאנא 5 צע'גנב'עט געווארען א קיסטע מיט וואל=גארן, בעשטים איך א בעלוינונג פון 500 זל. פאר דעמיעניגען, וועלכער וועט זיך בעמיהען מיר אומצוקעהרען דעם גארן. דאס געלד קען איך אויף פערלאנג איינלעגען בעפאר ביי א דריטער פערזאן.

דיסקרעציע געזיכערט. צו פערשטענדיגען זיך

ביי קעניגסבערג, זשעלאנא 5,

אדער טעלעפאניש 10-35.

4085

האנדווערקער-פעראיין, אנגראדאווא 9.

אכטונג, לוין-וועבער!

אלע לוין-וועבער, וועלכע ארבייטען באסט-צווישטען, ווערען אויפגעפאדערט צו קומען היינט, 7 אווענד, אויף

א פערזאמלונג.

ט.-א.: לוין-אקציע, רעגיסטראציע, קאאפעראטיוו די פערוואלטונג.

4092

מאשין = לעבער

ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי

ג. נארדמאן צעגעלניאנא 29

געגען גרויסע בעלוינונג!

מאנטאג, דעם 28. יאנואר ד. י. צווישען 11—12 פארם. האב איך אין דער געביידע פון פרידענס-געריכט (צעגעלניאנא 101) פערלוירען א פארטפעל מיט פערשיד. דאקומענטען און וועקסלען אויף א סומע פון צירקא

15.000 זל., וועלכע איך ערקלער פאר אומגילטיג.-

פאר דעם פינדער פון די וועקסלען בעשטים איך א גרויסע בע-לוינונג. צו פערשטענדיגען זיך טעלעפאניש 12-73, אדער פיעטריק. 31, ביי ז. ציטרין, פריוואט-וואוינונג ציגעל-גאס 53.

דיסקרעציע שטרענג געזיכערט. מ'קען אויך די וועקסלען אפגעבען אין אדמינ. פון „נייעם פאלקסבלאט".

4087

עסטרייך א בעשטאנדטייל פון דייטשלאנד

ערקלערען צוויי דריטעל דעפוטאטען פון עסטרייכישען פארלאמענט.

ווין, 29. (אטע). דער ארגאן פון דעם עסטרייכישען דייטשען פאלקס-בונד „דער אנשלוס" מעלדעט, אז מעהר אלס צוויי דריטעל פון די נאציאנאלע און פון בונדעס-ראט פון אלע 4 פארטייען האבען אין די לעצטע וואכען אונטערגעשריבען דעם אויפרוף פון דעם עסטרייכישען דייטשען פאלקס בונד צו דער נאציאנאלער פייערונג. אין דעם אויפרוף ווערט געזאגט: עסטרייך איז א בעשטאנד-טייל פון דער דייטשער רעפובליק. היינט, צעהן יאהר נאך דעם 12 נאוועמבער 1918 ווי אויך אויף אייביג האלטען מיר זיך פעסט און טריי צו דעם בעשלוס פון דער דייטש-עסטרייכישער נאציאנאל-פערזאמלונג און בעשטעטיגען דאס מיט אונזערע אונטערשריפטען".

לויט דער עסטרייכישער קאנסטיטוציע קענען צוויי דריטעל פון פארלאמענט ארורכפיהרען אויף א לעגאלען אופן דעם אנשלוס מיט דייטשלאנד.

דער בעשלוס פון דער בערלינער יודישער קהלה

א מוסטער פאר אנדערע יודישע קהלות אין אויסלאנד.

בערלין. (יט"א) די ידיעה, אז די פערוואלטונג פון דער יודישער קהלה אין בערלין האט בעשלאסען צו גרינדען א קאטעדער ביי דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים, וועגען וואס יט"א האט פאריגע וואך מיטגעטיילט, האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג אין א גאנצער רייה יודישע קהלות אין אויסלאנד, ווי לאנדאן, ניו-יארק, פאריז און אנדערע. אין די ראזיגע קהלות ווערען געשאפען איניציאטיוון צו גרינדען ביי דער ירושלים'ער אוניווערזיטעט קאטעדערען פאר די שפראכען און ליטעראטורען פון די בעזונדערע לענדער.

נאציאנאל-סאציאליסטען און שטאלהעלם-לייט

בעפאלען א ציוניסטישע פערזאמלונג אין פראנקפורט.

פראנקפורט. (יט"א) דא איז פארגעקומען א מאסען-פערזאמלונג פון דער „ציוניסטישער פעראייניגונג" אין פראנקפורט אויף דער טעמא: „די יודען און זייערע געגנער". א גרופע נאציאנאל-סאציאליסטען האט זיך בעמיהט אויפצורייסען די פערזאמלונג און איז נאכ'ן שלוס פון דער פערזאמלונג בעפאלען די אנטיילנעהמער אויף דער גאס. די פאליציי האט אינטערוועניערט און צוטריבען די אנפאלער. אין די אנפאלען האט זיך אויך בעטיילינט אנ'אבטיילונג פון שטאלהעלם. 4 אנפאלער זענען ארעסטירט געווארען.

א שוחטים-שולע אין דייטשלאנד

בערלין. (י. ט. א.) דער לאנד-פערבאנד פון ארטאדאקסישע קהלות אין פרייסען איז צוגעטרעטען צו גרינדען א שוחטים-שולע. די שולע וועט זיך געפינען אונטער דער אויפזיכט פון דער פראנקפורטער ישיבה. א רייה קהלות און קהלות-פערבאנדען אין דייטשלאנד האבען צוגעזאגט מאטעריעלע און מאראלישע אונטערשטיצונגען פאר דער נייער ארטאדאקסישער לעהר-אנשטאלט.

עהרונג פון א פילאנטראפ.

געדענק-פערזאמלונג פאר יעקב שיף אין ניו-יארק.

ניו-יארק. (י.ט.א.) די טעג איז אין „שיף-צענטרום" פארגעקומען א געדענק-פערזאמלונג לכבוד דעם 82-יעהריגען געבורטס-טאג פון גרויסען יודיש אמעריקאנישען פילאנטראפ יעקב שיף. עס זענען געווען אנוועזענד ביי 800 פערזאן פון די יודישע פילאנטראפישע אנשטאלטען אין ניו-יארק. די פאמיליע שיף איז געווען פערטרעטען דורך שיף'ס איידעם ה' פעליקס ווארבורג און פרוי. דעם פארזיץ האט געפיהרט ה' סאל סטרוק, פרעזידענט פון דער ניו-יארקער פעדעראציע פון יודישע וואוילטעטיגע געזעלשאפטען.

צווישען אנדערן האט גענומען דאס ווארט דער ניו-יארקער בירגערמייסטער דזשעמס וואקער, וועלכער האט גערעדט וועגען די פערדינסטען פון יעקב שיף פאר דער שטאדט ניו-יארק בפרט און פאר די אמעריקאנער בכלל. דאס לעבען פון יעקב שיף, האט ער געזאגט, איז א מוסטער הן פאר יודען, הן פאר נישט יודען.

דער פרעזידענט פון יודיש-אמעריקאנישען קאמיטעט לואי מארשאל האט געגעבען א בילד פון יעקב שיפ'ס לעבען און ווירקען און צוו. אנד. געזאגט: דאס דאזיגע לעבען איז געווען פול שעהנהייט, גרויסקייט, און אינספיראציע. זיין טיפע רעליגיאזיטעט האט איהם נישט געשטערט צו זיין טעטיג אין אלע אנגעלעגענהייטען פון יודענטום. זיין ווירקען וועט זיך פיהלען אין פיל דורות.

שטיצען די יודישע סטודענטען

זאגט צו דער רומענישער פרעמיער-מיניסטער.

בוקארעשט. (י.ט.א.) א דעלעגאציע פון די יודישע סטודענטען, אין דער בעגלייטונג פון די יודישע פארלאמענטאריער, האט זיך פארגעשטעלט דעם מיניסטער-פרעזידענט יוליו מאניו, און איהם איבערגעגעבען די וואונשען פון דער יודישער סטודענטענשאפט. די דעלעגאציע האט אנג ווייזען אויף די ליידען, וואס די יודישע סטודענטען האבען איבערגעטראגען פאר די לעצטע יאהרען אין די אוניווערסיטעטען און געבעטען דעם פרעמיער, אז די יודישע סטודענטען-היימען זאלען בעקומען די נויטיגע סובסידיעס און עס זאל געזיכערט ווערען די גלייכהייט פון ערציהונג אין אוניווערסיטעטס פראגען פאר אלע סטודענטען.

דער פרעמיער-מיניסטער האט געענטפערט, אז ער וועט די בעריהרטע פראגען ארומרעדען מיט די בעטרעפענדע מיניסטארען און ווי ווייט מעגליך זיי בעפרידיגען.

=====

פלומער-סטיפענדיע ביים העברעאישן אוניווערזיטעט אין ירושלים

ירושלים, (י.ט.א.) אין רעזולטאט פון א קארעספאנדענץ צווישען דעם קאנצלער פון העברעאישען אוניווערזיטעט דר. מאגנוס און דעם פרעזידענט פון דער ענגלישער געזעלשאפט „פריינד פון העבראישען אוניווערזיטעט" סער מאטיו נאטאן, איז ביים אוניווערזיטעט געגרינדעט געווארען א סטיפענדיע א. נ. פון געוו. נציב-העליון לארד פלומער פאר געלעהרטע, וואס ווידמען זיך דעם שטודיום פון אראבישע וויסענשאפטען. די סטיפענדיע בעטרעפט 100 פונט יעהרליך. דער ערשטער סטיפענדיסט איז ד"ר וואלטער פישער, וועלכער האט ארויסגעגעבען א רייה ווערק וועגען דער עלטערער אראבישער ליטעראטור.

=====

יודישער קאמער-טעאטער
לייטונג: מ. בראדערזאן.
היינט – 1 פארשטעלונג: אנהויב 9.30 א זייגער אווענד
„ארט"
זאכאדניא 43
„מאסקאראד"
1) פראלאג. 2) דער דייטש. 3) כשוף. 4) שאלות און תשובות. 5) דער יודישער גזלן. 6) שרעטעלעך. 7) א מויד א צימעס. 8) א קרבן פון קארנאוואל. 9) ווייסער מאסקאראד.
טעקסטען פון שלום עליכם, מ. בראדערזאן און י. אבערושאנעק. :—: מוזיק-קאמפ.: דוד בייגעלמאן. קאנפ.: י. ריינגלאס. קאסט.דעקאר.: ד. מאטוס און ש. בלום. ליכט-עפעקטען: י. יעראזאלימסקי.
די קאסע איז אפען טעגליך פון 6 אוו., שבת פון 1.30 ביז 5 נאכמ. און פון 7 אווענד.

נייע זאמלונגען פון אחד-העמ'ס אונבעקאנטע בריף.

קישינעוו. (י. ט. א.) דער בעסאראבער קאמיטעט „למען הספריה", וואס זאמעלט ביכער און דאקומענטען פאר דער ירושלים'ער ביבליאטעק, האט פאר דער קורצער צייט געזאמעלט פיל ווערטפולע מאטעריאלען צווישען זיי, נאך אין ערגיץ נישט פערעפענטליכטע 42 בריף פון אחד-העם, אדרעסירטע צום ה' ווילענסקי, וואס וואוינט אין קישינעוו דעם איינציג-פערבליבענעם פראטאקאל פון דער ראווינסקער קאמיסיע פון 1913 (געשענקט דורך איהר פארזיצער, רב צירעלסאן) א. א. וו.

רב-הראשי פון קאסאבלאנקא בעקומט דעם ארדן פון עהרען-לעגיאן

פאריז, (י.ט.א.) דער רב-הראשי פון קאסאבלאנקא הרב אפרים אנקאנא איז בעשאנקען געווארען מיט'ן ארדען פון פרא צווישען עהרען-לעגיאן.

די צושטערונג פון א היסטארישן יודישען בית-עלמין אין מאראקא

פאריז. (י.ט.א.) דער יודישער בית-עלמין אין פאגט אין דער נאהענט פון אגאדיר (מאראקא) איז צושטערט געווארען צוליב דער בוי פון א מיליטערישען וועג, וואס פיהרט דורך דער לענג פון בית-עלמין. צאהלרייכע קברים זענען צושטערט געווארען.

פערענדיגט דער שטרייק פון די העבר. לעהרער.

ירושלים, 29 (י.ט.א. טעלעגראפיש). דער ציוניסטישער עקזעקוטיוו האט נאכגעגעבען אלע פארדערונגען פון די שטרייקענדע העברעאישע לעהרער און דער שטרייק איז פערענדיגט געווארן.

1 מיליאן דאלאר

זאמעלט „ארט".

ניו-יארק, 29 (י. ט. א. טעלעגראפיש). צוליב דעם, וואס דער אפמאך צווישען „דזשאינט" און „ארט" וועגען דער געמיינזאמע זאמעל-קאמפאניע האט זיך געענדיגט, איז „ארט" צוגעטרעטען אדורכצופיהרען א בעזונדערע זאמעל-אקציע אויף דער סומע פון 1 מיליאן דאלאר.

Dr. DONCHIN
מאניושקי 1, טעלעפאן 97-9
ספעציאל-ארצט פאר אויגענקראנקהייטן
נעמט אן טעגליך פון 10–1 מיטאג און 4–7 נ.מ. זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

Dr. med. H. Lubicz
דזשעלנא 43, טעל. 41-32
ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע און מיטנערווען קראנקהייטען.
(האר-אויסטאל)
נעהמט אן פון 3–10 און פון 5–8 אווענד

Dr. med. STUPEL
Szkolna 12.
ספעציאליסט פאר הויט, האר און ווענערישע קראנקהייטען
קאסמעטיק - לשמכן. עלעקטרא-טעראפיע.
נעהמט אן פון 6 ביז 9 אין אווענד.

Dr. Z. Rakowski
קראכמאלנא 9, טעלעפאן 27-81

Dr. med. I. WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראנקהייטען. ספעציעל פאר לונגען-און הארץ-קראנקהייטען, בעשטראהלונגען און קינסטליכע אין דער היים פון 3–5 נאכמיטאג.

דעם 11. פעברואר אין פילהארמאניע-זאל
פרעסע-רעדוטע
א. נ.
„געזעגונג פון קארנאוואל"
2 ארקעסטערס! וואהלען פון א קעניגין פון לאדז און 4 הויף-דאמען! רולעטקא!

דער עלעגאנטסטער עקראן-קינסטלער
Adolf Menjou
אין זיין ערשטער דראמאטישער קרעאציע
פאר א יין נאכט
אין די הויפט-ראלען: די פארטנערין פון Emil Jannings אין „לעצטען בעפעהל" –
EWELINA BRENT, WILLIAM COLLIER
אויפ'ן ערשטען סעאנס אין געוועהנליכע טעג שבת און זונטאג פון 12 ביז 3 נאכמ. זענען די פרייזען 50 גר. און 1 זל.

קינא-טעאטער
„CAPITOL"
רוג זאוואדזקא און זאכאדניא.
סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' ש. בייגעלמאן.

פאַראַן חשק און געלד
אָבער וואו איז דער זין?

אין די רעגירונגס־קרייזען ווערען איצט בעהאַנדעלט פּלענער, וועלכע קאָנען מיט דער צייט ווערען אַ געפאַהר פאַר דער טעקסטיל־אינדוסטריע. ביז איצט האָט די טעקסטיל־אינדוסטריע אויסגעמיטען בשלום די עטאַטיסטישע עקספּערימענטען פון דער רעגירונג, וועלכע פרעסען זיך איין ווי אַ וואָרעם אַלץ טיפער אין אונזער יונגען נישט־ערפאַהרענעם ווירטשאַפטליכען אָרגאַניזם. איצט איז די רייהע געקומען אויך אויף דער טעקסטיל־אינדוסטריע.

שוין לאַנג האָט די רעגירונג איינגעזעהען, אַז עס איז נישט קיין „תכלית" צו קויפען די פּראָדוקטען און מאַטעריאַלען, וואָס זי פערברויכט מאַסענווייז, סיי פאַר איהר אינסטיטוציעס, סיי פאַר'ן דירעקטען קאָנסום, ביים פּריוואַטען סוחר און פאַבריקאַנט. צי וואָס קויפען שלעכטע סחורה און צאָהלען טייערע פּרייזען? אַזאַ מיינונג האָט תמיד געהאַט דער בעאַמטער וועגען דעם פּריוואַטען אונטערנעהמער. מען קאָן דאָס מאַכען פּשוט'ער און בעקוועמער. די רעגירונג וועט אויפשטעלען איינענע פאַבריקען, וועט אַריינזעצען געשולטע בעאַמטע, וועט אַראָפּברענגען די נייעסטע טעכנישע איינריכטונגען און די בעאַמטע וועלען דאָ אונטער דער גענויער קאָנטראָל פאַבריצירען אַלץ, וואָס די רעגירונג וועט נויטיג האָבען. די קוואַליטעט וועט זיין אַ הויכע, די סחורה וועט זיין צוגעפּאַסט צו דעם בעדאַרף, און דער עיקר — זי וועט קאָסטען פיל ביליגער און די מלוכה וועט זיך איינשפּאָרען געלד.

אַז די חשבונות פון דער רעגירונג זענען אויסגעפאַלען דוקא נישט, ווי זי האָט געמיינט, אויף דעם איז דאָ פיל בעווייזען. געשעפטען און פאַבריקען, וואָס דאַרפען פאַר דער רעגירונג שאַפען בעסערע און ביליגערע סחורה, ווי די, וועלכע זי פּלעגט פריהער איינקויפען ביי פּריוואַטע, קאָנען נישט געפיהרט ווערען דורך בעאַמטע. אַ בעאַמטער איז תמיד געפּענטעט פון אויספיהר־פעראָרדנונגען, ער האָט נישט קיין פרייע האַנד און נישט קיין פרייען ווילען ביים איינקויפען די נויטיגע מאַטעריאַלען, ער בעזיצט נישט דעם חוש פאַר קאָמערציאַנעלער קאַל־קולאַציע, און איז בכלל נישט פעראינטערעסירט צו אָנשטרענגען שטאַרק זיין „פּריוואַט־איניציאַטיוו", אויף אויסצוגעפינען די בעסטע און בעקוועמסטע וועגען פאַר זיינע געשעפטס־ענינים.

נאָר דאָס זעהט נישט די רעגירונג. זי איז אַזוי בעהערשט פון'ם עטאַטיסטישען פּסיכאָז, אַז זי זעהט נישט, ווי די הכנסות פון איהרע ריזיגע אונטערנעהמונגען זענען נישטיג קליין, כאָטש זיי ווערען געפיהרט אויף קאָמערציאַנעלע יסודות און צאָהלען נישט קיין שטייערן און געניסען פון די גרעסטע און בעקוועמסטע קרעדיטען. זי זעהט אויך נישט, ווי אָט די מינימאַלע איינקונפטען פאַלען מיט יעדען יאָהר און פערלירען ביסלעכווייז יעדע פּראָפּאָרציע מיט דעם רייכען גרונד־קאַפּיטאַל, וועלכער שטעקט אין די מלוכה'שע אונטערנעהמונגען. דאָס זעהט נישט די רעגירונג. דאַגעגען זעהט זי, ווי יעדער פּריוואַטער סוחר און פאַבריקאַנט איז כלו אויסגעשטעלט אויף שווינדעל; זיי בעשווינדלען דעם בידנעם קאָנסומענט (פאַר וועלכען די רעגירונג נעהמט זיך מ'שטיינס געזאָגט, אָן), בעשווינדלען די מלוכה ביי די בעשטעלונגען, זיי צאָהלען נישט קיין שטייערן א. אַז. וו.

ממילא איז פערשטענדליך, וואָס די רעגירונג זוכט כל'ערליי עצות פּטור צו ווערען פון דעם „שווינדלערישען" פּריוואַטען סוחר און פאַבריקאַנט. איבערהויפּט, אויף וויפיל דאָס איז נוגע די רעגירונגס בעשטעלונגען שטרעבט זי צו פערקלענערן זיי ביז אַ מינימום.

ביז נישט לאַנג פּלעגט זי אַלע נויטיגע טעקסטיל־זאַכען איינקויפען. דאָס פּלעגט זיין פאַר דער טעקסטיל־אינדוסטריע אַ וויכטיגע שטיצע, וואָרום פּאַקטיש שפּילען די רעגירונגס־בעשטעלונגען נישט קיין קליינע ראָל. איצט האָט זיך די רעגירונג מיט איין מאָל אַרומגעזעהן, אַז די סחורה איז שלעכט, אַז זי ענטשפּרעכט נישט די פאָדערונגען און — האָט ווי מען שמועסט, בעשלאָסען אָבצוקויפען איינע פון די גרעסטע טוך־פאַבריקען און פאַבריצירען סחורה, רעעלע און פּאַסענדע.

צי זי וועט איהר ציל דערגרייכען, צי וועט די פאַבריק צושטעלען בעסערע טוך און צוגלייכער צייט וועט זי קאָסטען, נאָכ'ן אַראָפּרעכענען די אַמאָרטיזירונגס־הוצאות פאַר די נייע איינריכטונגען, די שטייערן, פּריווילעגירטע קרעדיטען און סובווענציעס, ביליגער, ווי פריהער — איז אַ גרויסער ספק. זיכער איז דאַגעגען, אַז ווען די רעגירונג וואָלט געשענקט אַ ביסעל מעהר אויפמערקזאַמקייט דער פּריוואַטער טעקסטיל־אינדוסטריע (נישט בלויז ביים איינמאָהנען שטייערן), וואָלט דער עפעקט געווען אַ פיל שטאַרקערער און געוואונשטער.

אָבער די רעגירונג נעהמט זיך קאָנסעקווענט אין איהר עטאַטיסטישען וועג און פערכאַפּט ביסלעכווייז די פּאָזיציעס, וואָס זענען פון די פּריוואַטע אונטערנעהמער אונטער איהר דרוק פערלאָזט געוואָרען. אַזאַ פּאָליטיק קאָן נישט און וועט נישט ברענגען קיין נוצען דער מלוכה. אָבער שאַדען איז זי לייכט עלול צו ברענגען, אין איצטיגען פאַל, דער טעקסטיל־אינדוסטריע.

די טעקסטיל־אינדוסטריע איז נעשטיצט אויפ'ן אינערליכען מאַרק, איבערהויפּט אויף דער שטעטי־שער בעפעלקערונג, פון וועלכער די 400 טויזענדיגע בעאַמטען־מאַסע איז אַ וויכטיגער טייל, צוליב די סטאַביליזירטע און זיכערע הכנסות, וואָס דער בעאַמטער בעזיצט. דערווייל וויל די רעגירונג אויסאַרבייטען טוך פאַר'ן מיליטער, מאָרגען וועט זי קומען און פּראָדוצירען טוך פאַר דער פּאָליציי, און דערנאָך מונדירען פאַר אַלע בעאַמטע, און לסוף קאָן זי ווערען די איינציגע צושטעלערין פון בעקליידונגס־שטאָפען פאַר זיי.

קיין חשק צום פאַבריצירען און האַנדלען פעהלט נישט ב"ה ביי דער רעגירונג. דאָס האָט מען נאָר ביים יודען אָפּגענומען דעם חשק. קיין געלד פעהלט אויך נישט, אַפילו אויף צוצולעגען צום עסק. מען וועט נעבען נאָך אַ קוועטש מיט דער שטייער־מאַשין און וואונדער וועלען געשעהען. אָבער וואו איז דער זין פון די אַלע אויפטוען?

מאָג. ש. בונין.

דער אנזאג פון קומענדיגע שלאַכטען.
דער קאַמף אין סיים אַרום מיניסטער צאַר.

די אָפּשטימונג וועגען דעם אונצוטרוי־וואָטום פאַר'ן יוסטיץ־מיניסטער צאַר האָט געמאַכט אַ גרויסען איינדרוק אין די פּאָליטישע קרייזען אין פּוילען. דער דורכפאַל פון די ענדעקעס, וועלכע האָבען דעם ראָזיגען פאָרשלאַג געשטעלט, איז אויפגענומען געוואָרען מיט פרייד פון די רעגירונגס־קרייזען, דאַגעגען קוויקט זיך דער ענדעקישער צד דערמיט, וואָס דער יוסטיץ־מיניסטער האָט גאָר גאַנץ צופעליג בעקומען אַ מעהרהייט פון עטליכע שטימען פאַר זיך, די „עפּאָקאַ" שרייבט:

„די רעגירונג האָט זיך מיט דער גאַנצער קאַטעגאָרישקייט אָפּגעזאָגט פון דעם אַנגריף אויף איינעם פון איהרע מיטגלידער — האָט זיך מיט איהם סאָלידאַריזירט, דאָס איז געווען אַ קלאָרע און מענשליכע שטעלונג, דאָס קען אָבער נישט געזאָגט ווערען וועגען דער אָפּאָזיציע, וועלכע האָט נישט געהאַט קיין מוט צו אונטערשטיצען דעם ענדעקישען פאָרשלאַג און נישט איהם אָפּצוואַרפען, די לינקע אָפּאָזיציע איז אַוועקגעלאָפען פון קאַמפּס־פּלאַץ און געדראָהט מיט דער צוקונפט.

„דאָ ליגט דער שליסעל צו לעזען דעם פּראָבלעם פון אונזער פּאַרלאַמענטאַריזם. די אָפּאָזיציע האָט נישט קיין מעהרהייט, עס עקזיסטירען 2 אָפּאָזיציעס — און יעדע פון זיי איז אין דער מינדערהייט. איין אָפּאָזיציע די רעכטע האָט נישט געקענט אַדורכפיהרען איהר פאָרשלאַג, די צווייטע אָפּאָזיציע — די לינקע האָט געקעמפט מיט איהר רעכטער קאָנקורענטקע, נישט וועלענדיג קומען אין אַ צוזאַמענשטויס מיט דער רעגירונג.

דאָס פעהלען פון אַ רעכטע האָבען די לינקע געפּרובט דעקען מיט הויכע פראַזען, די אָפּאָזיציע דאַרף פערפליכטען אַ געוויסע לאָגיק, וועלכע הייסט יעדער קאָנפליקט לעזען קורץ און שנעל און נישט אָפּלעגן אַלץ צו עפּיס אַ גענעראַל־שלאַכט, דער־ריבער איז גוט, וואָס די לינקע אַרבייטער און פּויערים האָבען זיך אָפּגעהאַלטען פון שטימען, ווען זי האָט נישט געהאַט קיין רעצידירענדע שטעלונג. ס'איז אָבער שלעכט, אויב זי וויל דאָס ראָזיגע פעהלען פון אַ רעציזיע רעקען מיט נעבעלהאַפטיגקייט און באַלאַמוטנע פראַזען".

דער „ראָבאָטניק" שרייבט וועגען דעם ראָזי־גען ענין: „די מעהרהייט וועגען דעם פאָרשלאַג פון די ענדעקעס האָט געטראָפען 96 שטימען, בעת דער רעגירונגס־בלאָק און די פראַקציאָנעלע פּ.פּ.ס., וועלכע זענען געווען געגען דעם פאָרשלאַג דיספּאָנירען מיט 140 שטימען.

אַזאַ גרויסע צאָהל אָפּוועזענדע דעפּוטאַטען פון דעם לאַגער, וועלכע שטיצען אונטער די רעגי־רונג לאָזט זיך ערקלערען מיט איינע פון פאָלגענדע צוויי מעגליכקייטען" 1) אָדער מיט דער אונגעהויערער דעזאָרגאַניזאַציע פון רעגירונגס־בלאָק אָדער 2) דורך אַ בעוואוסטזיניגען ווילען צו פערלייכטערען די ענטגילטיגע שלאַכט, ס'איז אונז זעהר שווער אין איצטיגען מאָמענט אָפּצושאַצען וואָס האָט גע־שפּילט אַ גרעסערע ראָל, דערווייל שטעלען מיר נאָר פעסט אַ פאַקט.

„כדי צו פערשטעהן אונזער שטעלונג, פאַר וואָס מיר האָבען זיך אָפּגעהאַלטען פון שטימען, דאַרף מען זיך קלאָר מאַכען דעם פּרינציפּיעלען כאַראַקטער פון דער גאַנצער נאָך־מאַי־רעגירונג. דער מאָרגען פון פּוילען איז אָנגעלאַנגט פון דער „שלאַכט" צווישען דעם נאָך־מאַי סיסטעם פון רע־גירען און דער פּאָליטישער דעמאָקראַטיע מיט פּ.פּ.ס. אָן דער שפּיץ. אויב מיר וואָלטען מסכים געווען צו ריכטען דעם קאָנפליקט אויפ'ן וועג פון אָפּרעכענען זיך פון דער סאַנאַציע מיט'ן ענדעקישען לאַגער — וואָלטען מיר געפעלשט די גאַנצע פּוילישע ווירקליכקייט, וואָלטען מיר אויסגעשטראָכען אַלע פּרוכטען פון אונזער כמעט דריי־יעהריגער אַרבייט איבער'ן בויען די אידעאָלאָגיע פון דער אָפּאָזיציע פון דער פּוילישער דעמאָקראַטיע. ביים בעזייטיגען זיך פון דער אָפּשטימונג האָט ביי אונז נישט גע־שפּילט קיין ראָל די מורא פאַר דער „שלאַכט" און נישט דער ווילען „צו ראַטעווען" דעם מיניסטער צאַר.

די „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" שרייבט: די פּ.פּ.ס. און „וויזוואָלעניע" האָבען געהאַט אַ פאַטאַלען טאָג. דאָ האָט זיך נישט געהאַנדעלט וועגען דעם, ווער און פאַרוואָס עס האָט געשטעלט דעם פאָרשלאַג, נאָר וועגען נעהמען אַ שטעלונג צו דער רעגירונג. צוויי גרויסע לינקע ריכטונגען האָבען געראַטעוועט די רעגירונג מיט דעם פּרייז פון איינען בלוט, מיט אַזאַ הויכען פּרייז, פון וועלכען זיי געבען זיך אַליין נישט אָפּ קיין רעכענונג, זיי האָבען נישט פערשטאַנען די שטימונג פון לאַנד, וואָס האָט שוין גענוג דאָס פּאַר־לאַמענטאַרישע שפּיל, און פערלאַנגט קלאָרע סי־טואַציעס. זיי, די לינקע, האָבען פערלוירען דעם קאָנטאַקט מיט דער געזעלשאַפטליכער מיינונג און זיי וועלען בעצאָהלען דערפאַר. זיי האָבען פערלוירען דאָס וואָס ס'איז דאָס וויכטיגסטע אין דער פּאָליטיק — די אַכטונג ביי זייערע אָנהענגער און געגנער.

דער אויסגאַנג פון דער אָפּשטימונג איבער'ן פאָרשלאַג פון די ענדעקעס ענטהאַלט אין זיך זעהר וויכטיגע קאָנסעקווענצען. די רעגירונג האָט נישט בעקומען אַפילו קיין דריי פערטעל פון די שטימען פון זייערע איינענע קלובען ב.ב.ס. און ב.ב. די וואָס האָבען זיך אָפּגעהאַלטען פון שטימען האָבען געהאַלטען מעהר אָפּאָזיציאָנעלע רעדעס ווי די פאָר־שלאַג־שטעלער, זיי האָבען מורא בעקומען און גע־ראַטעוועט די רעגירונג".

א קליינשטעטלדיגער רב, וואָס האָט געקענט 25 שפּראַכען
רבי פּנחס ראָזאָווסקי, וועמענ'ס 25-טער יאָהרצייט עס ווערט איצט געפּייערט.

פון יעקב מאַרק.

ווי לאַנג איז עס, אַז אַ רב האָט געזוכט עמיצען אָנצושרייבען פאַר איהם אַ רוסישען אַדרעס, און אַז פאַר מאַנכען רב איז פיל לייכטער געווען אָנצו־שרייבען אַ לומדישע שאלה־ותשובה ווי אויפצושריי־בען אַ לשון־קודש בריוועל אָהן גרייזען. אויב עס זענען דעמאָלט געווען איינצעלנע רבנים, וואָס האָ־בען שוין פערשטאַנען די רוסישע שפּראַך אויף אַזוי פיל, אַז זיי האָבען זיך געקאָנט צונויפרעדען מיט'ן שבת־גוי אָהן אַ דאָלמעטשער, און ווער רעדט נאָך, ווען זיי פּלעגען שוין אַמאָל אַריינקוקען אין אַ „סיך אַטעטשעסטוואָ", זענען זיי שוין געווען פערעכענט אין דער רבנישער וועלט פאַר „געבילדעטע", און מען האָט שוין אָנגעהויבען מסופּק צו זיין אין זייער לומדות און געקלערט ווי עס האַלט מיט זייער יראת־שמים...

מערקווירדיג, אַז גראָד אין דער צייט, ווען די תשכלה האָט געפייערט איהר גלאַנץ־פּעריאָד, בעת זי האָט בעראַבאַנעוועט און טרומייטערט אין אַלע בתי־מדרשים און ישיבות וועגען די גרויסע גליקען פון בילדונג, פערשפּרעכענדיג אין נאָמען פון דער רעגיערענדיגער מאַכט גרויסע פּריווילעגיעס צו די רבנים, וואָס וועלען פערשטעהען די לאַנד־שפּראַך — האָט זיך נישט געפונען קיין איין רעכטער רב, וואָס זאָל זיך וועלען נעמען דערצו. ערשט נאָכדעם ווי די השכלה־גלאָקען זענען פערשטומט געוואָרען, די רעאַקציע האָט זיך געשטאַרקט און די גלאָקען־ציהער האָבען זיך ערקלערט באַנקראָט, איז ענט־שטאַנען אַ גרויסע בעוועגונג אין דער רבנישער וועלט זיך צו נעמען צו בילדונג, ווייניגסטענס צו קענען די לאַנד־שפּראַך. אין אַ גאַנץ קורצער צייט, אין אַ משך פון קנאַפּע 25 יאָהר, אומגעפער אין לעצטען פערטעל פון פאָריגען יאָהר־הונדערט, האָט זיך אויף אַזוי ווייט פערשפּרייט די בילדונג צווישען די רבנים אין רוסלאַנד, אַז ס'איז שוין זעלטען געווען צו טרעפען אַ רב, ווייניגסטענס פון די יונגערע, וואָס האָט נישט בעהערשט די רוסישע שפּראַך אין וואָרט און אין שריפט. דער דראַנג צו בילדונג האָט דערגרייכט אַפילו ביז מאַנכע פון די גדולי־הדור. איך אַליין האָב פּערזענליך געקענט מעהרערע בע־וואוסטע גאונים פון'ם פאָריגען דור, מיט אַ גרינד־ליכער וועלט־בילדונג, ווי אַ שטייגער: רבי אליעזר שמחה לאָמזער, רבי הלל סובאַלקער, רבי הירשעל קאָוונער, רבי איצעלע פּאָנעוויזער, רבי אליעזר טעלזער און נאָך אַנדערע, יאָך זענען די אַלע רבנים מיט זייער גאַנצער בילדונג און שפּראַך־קענטניש נישט געקומען צו די קנעכלעך פון איינעם, אַ קליינשטעטלדיגען רב, דער רב פון דעם שטעט־טעלע פּאַלאַנקע (גראָדנער גובערניע), צו הרב פּינחס ראָזאָווסקי, וועמעס 25־טער יאָהרצייט איז איצט אויסגעפאַלען.

הרב ראָזאָווסקי מיט זיין פּילזייטיגע וויסען אויף אַלע געביטען, איז באמת געווען אַ זעלטענע ערשיי־נונג אין דער רבני'שער וועלט. ער איז אפשר טאַקע געווען אין דעם ראָזיגען פּרט אַ יחיד בדורו. שטעלט אייך פאָר, אַ רב אַ גאון און אַנ'אמת'ער ירא־שמים, וואָס האָט עוסק געווען זיין גאַנץ לעבען אין לערנען ש"ס און פּוסקים; אַ רב, וועלכער איז בעוואוסט געווען אין דער לומדישער וועלט פאַר אַ געוואַלדיגען בקי אין ראשונים און אחרונים און זיין גאַנץ הנהגה און זיין גאַנצער אויסזעהן איז געווען פון אַ פּערציי־טיגען רב — איז צו גלייכער צייט געווען נישט קיין קלענערער בקי אין אַלע ספרים פון שפּינאָזאַ, קאַנט, לייבניץ, מענדעלסאָן, העגעל, ניטשע און אַנ־דערע! ער האָט בעהערשט גרינדליך מערערע אָר־יענטאַלישע שפּראַכען און אויך איינינע אייראָפּעאישע שפּראַכען ווי: רוסיש, דייטש, פראַנצויזיש, ענגליש, און לאַטייניש. געווען בעקאַנט אין דער גאַנצער ליטעראַטור פון די ביבעל־קריטיקער, סיי פון די יודישע און סיי פון די גוי'אישע: געהאַט גרויסע ידיעות אין היסטאָריע, אין מאַטעמאַטיק, אין פיזיק, כעמיע און טעכניק, ועל כולם אַ גרויסער קענער פון תנ"ך, דקדוק און חכמת ישראל. ביי איהם איז רעכט געווען אָנצושרייבען אַ שאלה־ותשובה וועגען אַ פּסול'ן עירוב, וועגען אַ האַרבען רמב"ם, און מיט די זעלבינע פעדער אָנשרייבען פערשידענע בריף וועגען פילאָזאָפישע פּראָבלעמען צו רענאַן אויף פראַנצויזיש, צו טאָלסטאָי'ען אויף רוסיש און צו הערמאַן קאָהן אויף דייטש!

הרב ראָזאָווסקי איז געבענטשט געווען מיט די גלענצענדסטע פעהיגקייטען: אַ שנעלע תפיסה, אַנ־אויסערגעוועהנליכען זכרון, אַ שכל־הישר און אַ שאַרפען מח, און מעהר פאַר אַלץ מיט אַ געוואַלדי־גער התמדה. ער האָט ממש נישט געוואוסט, וואָס עס הייסט שלאָפען, אָדער מאַכען אַ רועזן פון עסען. ער איז געזעסען טאָג און נאַכט, זומער און ווינטער, און עוסק געווען אין לערנען תורה און חכמה, זיין שטייגער איז געווען צו זיצען אַלע נאַכט אין בית־המדרש און לערנען מיט גרויס התמדה ביז איינס אַ זייגער און דערנאָך קומען אַהיים און שטו־דירען די וועלטליכע למודים. כדי נישט צו קריוודענען די תורה האָט ער פאַר די למודי חול נאָר אָפּגע־געבען די צייט, וואָס עס קומט איהם פאַר שלאָפען.

ביי אַלע זיינע גייסטיגע מעלות האָט ער אָבער געהאַט אַ חסרון, וואָס האָט איהם זעהר שטאַרק געשטערט אין קענען מאַכען אַ קאַריערע, ווי עס האָט זיך געפּאַסט פאַר אַזאַ גדול. ער איז געווען פון דער נאַטור אַ שוואַכער רעדנער און זיין שוואַכ־קייט איז בעשטאַנען נישט בלויז אין אויפטרעטען פאַר דער עפענטליכקייט, נאָר אויך אין אַ קליינער געזעלשאַפט און אין אַ געוועהנליכער אונטערהאַל־טונג, האָט ער געקענט אָפּזיצען פיל שטונדען און דאָס מויל נישט עפענען, כאָטש די שמועסען האָ־בען איהם אינטערעסירט. באמת איז דער ראָזיגער גרויסער שווייגער געווען צו גלייך אַ הייסבלוטיגער אידעאַליסט און בלב ונפש איבערגעגעבען געווען צום ציוניסטישען געדאַנק, פריהער אַלס חובב־ציון און דערנאָך אַלס אַ הערצעלישער ציוניסט, און זיך בעטייליגט אַלס דעלעגאַט אין ווילנער חובבי־ציון־קאָנפערענץ פון יאָהר 1889 און שפּעטער אויף איינינע ציוניסטישע קאָנגרעסען. אין ווילנע ווי אין באַזעל איז ער תמיד געשטאַנען אין הינטער־גרונד און קיינמאָל נישט אויפגעטרעטען עפענטליך. אמת, יחידי סגולה האָבען געוואוסט פון זיין גרויסקייט און זיין טרייער איבערגעגעבענהייט פאַר'ן ציוניסטי־שען געדאַנק און האָבען איהם יעדעסמאָל געשיקט אין די קולטור־קאָמיסיעס, אָבער די מאַסע דעלע־גאַטען האָבען קיין שום אַהנונג נישט געהאַט, אַז צווישען זיי געפינט זיך איינער פון די גרעסטע לומדים און דענקער אין יענער צייט. קלינגענדיגע נעמען האָבען בכלל נישט געפעהלט אויף די ציוני־סטישע קאָנגרעסען און ווער וועט זיך אַרומקוקען אויף אַנ'אַלט־פרענקישען רב, אַ האַלבער בטלן מיט אַ גאַנץ געוועהנליכער הסבה, אין אַ לאַנגער אָפּגעניצטער קאַפּאָטע און אַ סאַמעטען היטעל? ווער האָט זיך געקענט ריכטען, אַז דער ראָזיגער רב'ל, וואָס זיצט שטיל אין אַ ווינקעלע, פערשטעהט די דייטשע שפּראַך און די דייטשע קלאַסיקער אפשר מעהר ווי די בעטיטעלטע דאָקטוירים־פילאָזאָפען, וועלכע האָבען געווימעלט אויף די קאָנגרעסען, און אַז ער איז בעוואַנט אין דער תורה פון ביבעל־קריטיק אַ סך מעהר, ווי די פּראָפעסיאָנעלע קרי־טיקער?

מיין ערשטע פּערזענליכע בעקאַנטשאַפט מיט דעם ראָזיגען גאון און געלעהרטען האָב איך גע־מאַכט אין ווילנע, אין יאָהר 1888, בעת מיר האָבען זיך בעגעגענט אויפ'ן 70־יעהריגען יובילעי פון שמואל יוסף פין. צווישען די הונדערטער דעלעגאַטען און געסט. רבנים און משכילים מיט הויך־קלינגענדיגע נעמען, וואָס זענען צוזאַמענגעקומען פון אַלע געגענ־

(ווייטער זעה 7־טע זייט)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

30 יאנואר מיטוואך — יט שבט תרפ"ט

זון-אויפגאַנג 7.26
זון-אונטערגאַנג 4.12

דער קאַרטעל פון בּוימוואָל=גאַרן=שפּינער

שטעלט פעסט נייע פּרייזען און פערקויפס=בּעדינגונגען.

דער ערשט־געשאַפענער בּוימוואָל־גאַרן־קאַר־טעל האָט בעשלאָסען צו אָנהויבען זיין טעטיגקייט פון 1 פעברואַר, נישט־אָפּוואַרטענדיג ביז צום קאַר־טעל וועלען זיך אָנשליסען אַלע בּוימוואָל־גאַרן־שפּי־נער, הגם צום קאַרטעל האָבען זיך נאָך ביז־איצט נישט אָנגעשלאָסען שפּינער, וואָס פערמאָגען 200 טויזענד שפּינדלען.

דער קאַרטעל האָט פעסטגעשטעלט נייע פּריי־זען און נייע פערקויפס־בעדינגונגען. דערביי איז פעסט געשטעלט געוואָרען, אַז דאָס בּוימוואָל קען דער־האַלטען העכסטענס 9 פראָצ. פייכטקייט. די ראַ־זיגע בעשטימונג האָט אַ ספּעציעלע בעדייטונג פאַר די, וואָס אַרבּייטען אין לוין־שפּינערייען.

אויף בנוגע דער נומעראַציע פונ'ם גאַרן איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אַז ס'איז דערלאָזבּאַר אַנ'אָפּווייכונג ביז אויף 3 פראָצענט.

די פערקויפס – בעדינגונגען זענען פעסטגע־שטעלט פאָלגענדע:

זיי קענען נישט איבערשטייגען אַ 6 חדשים־דיגען קרעדיט פונ'ם טאָג, ווען די סחורה ווערט אַרויסגעגעבען. פאַר צאָהלען מזומן ווערט אַראָפּגע־געבען 5 פראָצ. דיסקאָנטאָ.

ביי רעקען מיט וועקסלען ביז 90 טעג וועט אַראָפּגערעכענט ווערען 8 פראָצענט אַ יאָהר.

פאַר די הורטאָווניקעס ווערט בעשטימט 1 פראָצענט ראַבּאַט און 30 טעג אָפּען (וואָס דאָס ווערט אויך בערעכענט 1 פראָצענט).

די הורט־סוחרים זענען אויף דעם נישט מסכים, וויל זיי רעכענען, אַז זיי דאַרפען האָבען מינימום 5 פראָצענט (אַדמיניסטראַציע — 1 פראָצ., אומזאַץ־שטייער און אַנד. שטייערען — 2 פראָצ.; ריזיקאָ — 1 פראָצ. און ריוח — 1 פראָצ.)

די אונטערהאַנדלונגען ווערען נאָך געפיהרט.

דער ענין האנדווערקער=קארטען

אויף א ספּעציעלער קאָנפערענץ אין מאַגיסטראַט.

(מ) אונטער'ן פאָרזיץ פון וויצע־פּרעזידענט ראַפאַלסקי איז פאָרגעקומען אַנ'אינפאָרמאַציאָנס־קאָנפערענץ מיט די פערטרעטער פון די האַנדווער־קער וועגען די האַנדווערקער־קאַרטען.

לויט'ן נייעם אינדוסטריע־געזעץ קענען די פער־זאָנען, וואָס האָבען נישט קיין גענוגענדע קוואַליפי־קאַציעס, לויט די נייע בעשטימונגען, נישט דער־האַלטען די נויטיגע פעהיגקייט־צייגנישען.

דאָס ברענגט אַריין אין אַ שווערער לאַגע די האַנדווערקער, וועלכע האָבען פריהער גערעכט בלויז איין אַרבּייטער, און האָבען דעריבער נישט גענויטיגט אויסקויפען קיין פּאַטענטען, איצט, כדי צו דערהאַל־טען אַ פעהיגקייט־צייגניש און אַ האַנדווערקער־קאַר־טע איז גראַד נויטיג אַ בעשטעטיגונג, אַז מ'האָט פריהער געפיהרט אַ ווערקשטעל און געהאַט אַ פּאַטענט.

אין די בעראַטונגען האָבען אָנטייל־גענומען פערטרעטער פון דער האַנדווערקער־רעסאָרסע, צענ־טראַלען האַנדווערקער־פערבּאַנד (פּאָלודניאָווע 4), האַנדווערקער־ראַט (זאַוואַדזקע 5), האַנדווערקער־פעראיין (אַנגראַראָווע 9), שוסטער־צעך (זאַכאַדניע 66).

די האַנדווערקער האָבען אויסגעדריקט זייער וואונש, אַז דער מאַגיסטראַט זאָל מעגליך מאַכען דאָס דערהאַלטען די קאַרטען פאַר די האַנדווערקער, וואָס האָבען נאָך זיי ביז איצט נישט געקענט בעקומען; זיי האַלטען, אַז די געזעץ־בעשטימונגען דאַרפען נאָוועליזירט ווערען, אָדער אַז אויפ'ן גרונד פון די בעשייניגונגען פון די האַנדווערקער־אָרגאַני־זאַציעס, הויז־בעזיצער און 2 עדות זאָלען אַזעלכע קאַרטען אַרויסגעגעבען ווערען.

דער וויצע־פּרעזידענט האָט געענטפערט, אַז דער מאַגיסטראַט וועט זיך בעשעפטיגען מיט'ן ענין, און וועט זיך בעמיהען לויט די מעגליכקייטען נאָכ־צוקומען די פערלאַנגען פון די האַנדווערקער.

טראַנספּאָרט פון טעקסטיל=סחורות

פון לאָדז קיין וואַרשא וועט דויערן איין טאָג.

די משאוה־קאָמוניקאַציע אויף דער וואַרשאַ־ווער ליניע פון דער קאַלישער באַהן, איז די גאַנ־צע צייט געווען זעהר אונרעגעלמעסיג, און די סוחרים בפרט טעקסטיל־סוחרים, וואָס פלעגען טראַנספּאָר־טירען זייערע סחורות מיט דער באַהן קיין וואַרשא, האָבען שטאַרק געליטען דערפון.

דער צענטראַלער סוחרים־פעראיין (פּיעטריקאָ־ווער 10), האָט זיך דעריבער געווענדעט מיט אַ מעמאָריאַל צום באַהן־מיניסטעריום, אין וועלכען ער האָט אָנגעוויזען אויף דער שרעקליכקייט פון אַזאַ ערשיינונג, סיי פאַר די סוחרים און סיי פאַר'ן באַהן־מיניסטעריום און האָט געבעטען אָרדנען דעם ענין.

דער מעמאָריאַל איז גינסטיג אויפגענומען גע־וואָרען דורכ'ן באַהן־מיניסטעריום, און נעכטען האָט דער סוחרים־פעראיין (פּעטריקאָווער 10), דערהאַל־טען אַ מיטטיילונג פונ'ם 22־טען יאַנואַר, אַז דאָס באַהן־מיניסטעריום האָט פעראָרדענט, אַז אויף דער קאַלישער באַהן זאָלען יעדען אָווענד 11.37 אינ'ם משאוה־צוג 594 געלאָדען ווערען טראַנספּאָרטען פון טעקסטיל־סחורות. דער דאָזיגער צוג קומט אָן קיין וואַרשע אויף דער הויפּט־סטאַציע האַלב 6 אינדערפריה. די וואַרשאַווער הויפּט־סטאַציע האָט בעקומען אַ פעראָרדנונג, אַז באַלד נאָכ'ן אָנקומען פונ'ם צוג, זאָלען די וואַגאָנען מיט די טעקסטיל־טראַנספּאָרטען אויסגעלאָדען ווערען אין די באַהן מאַגאַזינען.

אַזוי־אַרום וועלען די טעקסטיל־טראַנספּאָרטען פון לאָדז שוין אויף מאָרגען זיין אין וואַרשא, און קענען אָפּגענומען ווערען.

די דאָזיגע ידיעה וועט אויפגענומען ווערען מיט גרויס צופרידענהייט מצד די לאָדזער און וואַר־שאַווער טעקסטיל־סוחרים.

א פּוילער פּאָסט=טרעגער

מאַכט פּוילע שטיק און וועט איצט דאַרפען פוילען אַ האַלב יאָהר אין טורמע

אין דעם פּאָסט־אַמט האָבען זיך מיט עט־ליכע וואָכען צוריק געמעלדעט אייניגע אַדרעסאַטען און ערקלערט, אַז עס איז זיי נישט אָנגעקומען די קאָרעספּאָנדענץ, וועלכע מען האָט געשיקט אויף זייער נאָמען. אַזוי האָט אַ שטייגער דער לאָדזער סוחר חיים וויס, געמעלדעט אַז ער האָט נישט בעקומען אַנ'איינגעשריבּ־בּריף פון קאַטאָוויץ, און אין דעם בריף זענען געווען צוויי וועקסלען אויף 1500 זלאָטעס. אַ געוויסער יוזעף מאַנטאַג האָט נישט בעקומען פון טריעסט אַ טשעק אויף 550 דאָלאַר, אַ געוויסער ז. באַרנשטיין האָט נישט בעקומען אַ בריף מיט 5 וועקסלען צו 500 זלאָטעס.

דער פּאָסט־אַמט האָט נאָכגעקוקט דעם ענין אין די פּאָסט־ביכער און פעסטגעשטעלט, אַז דער געוועזענער פּאָסט־בעאַמטער, זענאָן סטודזיאַניעק, וועלכער האָט די אַלע בריף געדאַרפט די אַדרע־סאַטען צושטעלען, האָט אין פּאָסט־ביכעל אַליין זיך אונטערגעשריבען און בעקומען די איבּענדער־מאָנטע בריף. מען האָט סטודזיאַנעק'ן צוגעצויגען צו פעראַנטוואָרטליכקייט.

נעכטען איז פאָרגעקומען דער פּראָצעס.

דער בעשולדיגטער האָט זיך מודה געווען אין זיין שולד:

„כ'האָב נישט צוגעשטעלט די בריף — האָט ערקלערט דער בריפטרעגער — ווייל עס איז געווען אַ שלעכט וועטער, ס'האָט זיך מיר נישט געגלוסט צו געהן צוטיילען די בריף, האָב איך מיך אַליין אונטערגעשריבען אין בוך און די בריף פער־ניכטעט".

די אויספאָרשונג האָט פעסטגעשטעלט, אַז סטודזיאַניאַק האָט פאַקטיש פון די בריף און וועקסלען קיין געברויך נישט געמאַכט נאָר זיי ער געיך אַהינגעטון.

דאָס געריכט האָט פערמשפּט סטודזיאַניאַק'ן אויף 6 חדשים טורמע.

מ'וויל פערהאַלטען דאָס טויטע קינד,

ווייל די עלטערן קאָנען נישט בעצאָהלען דאָס שפּיטאָל=געלד.

פון „חסר של אמת" טיילט מען אונז מיט וועגען פאָלגענדען פאַל:

שבת דעם 19־טען יאַנואַר האָט מען פון זדונסקאַ־וואָלאַ געבּרענגט אַהער קיין לאָדז אַ קראַנק קינד פון אַ געוויסען בעריל גראָס. אויפ'ן אויפטראַג פון ד"ר גאָלדמאַן האָט מען דאָס קינד גלייך אַריינ־גענומען אין פּאָזנאַנסקיס שפּיטאָל, וואו מ'האָט עס געזאָלט מאַכען אַנ'אָפּעראַציע. די עלטערען פון קינד האָבען צוזאַמענגעשאַפט 180 זלאָטעס, און איינגעצאָהלט אין שפּיטאָל. דאָס קינד איז אָפּערירט געוואָרען דעם 26־טען יאַנואַר און עהער־נעכטען איז עס געשטאָרבען.

נעכטען אינדערפריה האָבען זיך די עלטערען פון פערשטאָרבענעם קינד געווענדעט צום לייטער פון שפּיטאָל, ה' ר. נאָך אַ טויט־שיין, כדי צו קע־נען אַרויספיהרען די קבורה־פאָרמאַליטעטען. דער לייטער האָט אָבער פערלאַנגט מ'זאָל צוצאָהלען 175 זלאָטעס, אויב נישט וועט ער נישט אַרויסגעבען קיין טויט־שיין און מ'וועט ממלא נישט קענען קובר זיין דאָס קינד. די עלטערען האָבען געוויזען אַ בעשייניגונג, פון דער זד.־וואָלער גמינע, אַז זיי זענען נישט אימשטאַנד בכלל עפּעס צו צאָהלען, אויף דעם האָט דער לייטער ציניש געענטפערט, זיי זאָלען געהן צום רב נאָך אַנ'עצה ווי צו שאַפען געלד. בעקומענדיג אַזאַ ענטפער זענען די עלטערען אַוועק אין „חסר של אמת" פון וואַנען עס איז אַוועק אַ רעלעגאַציע אין שפּיטאָל, וואו ס'האָט זיך וויעדער־האָלט ריזעלבע סצענע.

עטליכע מענשען, וואָס האָבען זיך געפינען אין שפּיטאָל האָבען צווישען זיך צונויפגעזאַמעלט 23 זלאָטעס, דאָס געלד איבערגעגעבען און דאַן האָט מען ערשט אַרויסגעגעבען דאָס טויטע קינד.

זיך געענדיגט דער צוזאַמענפאָהר

פון די לייטערס פון די שטייער=אַמטען.

(ז) נעכטען האָט זיך געענדיגט דער צוזאַ־מענפאָהר פון די נאַטשאַלניקעס פון די שטייער־אַמטען אין לאָדז און אומגעגענד. צום צוזאַמענפאָהר זענען ספּעציעל געקומען 2 אינספּעקטאָרען פון פי־נאַנץ־מיניסטעריום.

דער צוזאַמענפאָהר,, וועלכער איז געווען גע־ווידמעט פערשידענע שטייער־פראַגען, איז פאָרגע־קומען אונטער'ן פאָרזיץ פון פּרעזעס פון דער פינאַנץ־קאַמער, „וואָזאַרניצקי. דער פאָרזיצענדער האָט אין זיין ערעפנונגס־רעדע אָנגעוויזען, אַז דער צוזאַמענפאָהר דאַרף אויפקלערען אַ רייה ספקות און פעהלערען ביים אויסמעסטען פערשידענע שטיי־ערען, כדי אויסצומיידען די אונגעהויערע צאָהל רע־קורסען.

דעם בעריכט פון דער טעטיגקייט פון די לאָדזער שטייער־אַמטען האָט אָפּגעגעבען דער לייטער גאַרמאַט. ס'זענען געהאַלטען געוואָרען רעפעראַטען וועגען הכנסה און אומזאַץ־שטייער.

דער אינטערעסאַנטסטער רעפעראַט איז גע־ווען וועגען דער סיטואַציע פון דער טעקסטיל־אינ־דוסטרי אין יאָהר 1928. דער דאָזיגער רעפע־ראַט וועט זיין דער יסוד פון אויסמעסטען שטייערען אויפ'ן יאָהר 1929.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען.

פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86

יעהמט אָן פון 8—$9^{1}/_{2}$ פריה און פון $^{1}/_{2}3$—$^{1}/_{2}4$ נאָכמ.

רעגיסטראַציע פון פיזישע אַר־בייטסלאָזע אויף אונטערשטיצונגען

היינט, מיטוואָך, קומט פאָר די ווייטערדיגע רעגיסטראַציע פון פיזישע אַרבּייטסלאָזע אויף אונטערשטיצונגען:

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אין 1־טע קרייז־ביוראָ אויף זשעראָמסקעגאָ 74 פאַר די, וואָס גע־הערען צו דער 1־טער אָפּטיילונג פון פ.או.פ.פ.

אין 2־טען קרייז־ביוראָ, ראָקיטשינסקי 12—10 פאַר די, וואָס געהערען צו דער 2־טער אָפּטיילונג פון פ.או.פ.פ.

היינט וועלען רעגיסטרירט ווערען די, וואָס וואוינען אין די גאַסען, וועלכע הויבען זיך אָן מיט די בוכשטאַבען

L. Ł. M. N. O.

P. R. S. — דאָנערשטאָג

T. U. W. Z. — פרייטאָג

צו דער רעגיסטראַציע אין די קרייז־ביוראָס פונ'ם אונטערשטיצונגס־אַמט אויף דרינגענדער שטיצע אין פּראָדוקטען און בעהייצונגס־מיטלען קענען זיך מעלדען אַרבּייטסלאָזע, וועלכע האָבען לעגיטימאַציעס פון מלוכה'שען אַרבּייטסלאָזען־אַמט (פ.או.פ.פ.) און זענען נישט בערעכטיגט צו דער־האַלטען די געזעצליכע אונטערשטיצונג, אויב זיי האָבען זיך רעגיסטרירט ביז'ן 21 יאַנואַר 1929 י. און בעזיצען נישט קיין שטענדיגע פערדינסטען

דער „מעלדונגס-אַמט"

הויבּט אָן פון 1=טען פעברואַר אַרויס=צוגעבען פערזענליכע דאָקומענטען.

ווי בעוואוסט, האָט דאָס אַדרעסען־ביוראָ ביים מאַגיסטראַט בעדאַרפט פונ'ם ערשטען יאַנואַר אָנהויבען אַרויסצוגעבען פערזענליכע דאָקומענ־טען, אַנשטאָט דער שטעטישער סטאַראָסטווע, וועלכע האָט ביז איצט די ענינים ערלעדיגט.

אַזוי אָבער, ווי דאָס מיניסטעריום פון אינערן האָט פעראָרדענט, אַז אַלע דאָקומענטען זאָלען זיין פון איין און דעמזעלבען טיפּ, האָט מען געמוזט וואַרטען ביז די גראַפישע אַנשטאַלטען וועלען פערטיג מאַכען די בלאַנקעטען.

ווי מיר דערוויסען זיך, זענען די פּאַספּאָרט־בלאַנקעטען שוין פערטיג, און דאָס אַדרעסען־ביוראָ ביים מאַגיסטראַט, וואָס טראָגט איצט דעם נאָמען „מעלדונגס־אַמט", וועט אָנהויבען אַרויסצוגעבען פערזענליכע דאָקומענטען פונ'ם 1. פעברואַר אָן.

נייע טראַמוואַי-וואַגאָנען.

(ב) די טראַמוואַי־געזעלשאַפט האָט דערהאַל־טען נייע וואַגאָנען, וואָס זענען בעשטעלט געוואָ־רען אין סאַנאָק, און אין וואַרשא.

די נייע 100 וואַגאָנען ווערען איצט אויס־געפּרובט אין דער נאַכט־צייט, און ווען דער פּרוב וועט זיך ענדיגען, וועלען זיי אַלע מיט אַ מאָל אַרויסגעלאָזען ווערען אין בעוועגונג.

שרפות.

(2) אין דער סוויטער־פאַבריק פון נתן פייער נאָוואָמיעסקאַ 30 איז נעכטען אויסגעבראָכען אַ שרפה, וועלכע איז איינגעלאָשען געוואָרען נאָך איידער ס'זענען אָנגעקומען די פייערלעשער.

(2) אין דער וואוינונג פון אַ. נייבּלום (וואָול־טשאַנסקאַ 36) האָט זיך פונ'ם שלעכטען אויוועך אָנגעצונדען דער סופיט. די שרפה איז איינגעלאָ־שען געוואָרען נאָך פאַר'ן אָנקומען פון די פייער־לעשער.

(2) אין דער וואוינונג פון זילבערשמיק (פּיעטריקאָווער 68) האָט זיך אָנגעצינדען די פּאָד־לאָגע. די אַרויסגערופענע פייערלעשער האָבען די שרפה איינגעלאָשען.

(2) אין דער וואוינונג פון פייגעלבוים אויף בזשעזשינער 5, האָט זיך פון אַנ'אויוועך אָנגע־צינדען די בעלקע אין דער קיך. די באַלוישער פייערלעשער האָבען פערלאָשען די שרפה.

א מארד, צי א זעלבסטמארד?
געפונען א געשחט׳ענע אין מיטען גאס.

נעכטען ארום 7 א זייגער אינדערפריה, האבען די ארבייטער, וועלכע זענען געגאנגען צו דער ארבייט, געפונען אויף רוג וואולטשאנסקא און פיענקנא, א מאנספערשוין אין א קאלוזשע בלוט.

אין די הענד האט ער פעסט געהאלטען א ראזיר־מעסער. די ארבייטער האבען נישט געקענט רערמונטערען דעם פערוואונדעטען, כאטש ער האט נאך בעוויזען סמנים פון לעבען; אבער ביז עס איז אנגעקומען די פאגאטאוויע, איז דער געפונענער געשטארבען.

בידאיצט איז נישט פעסטגעשטעלט געווארען ווער דער געשטארבענער איז. קיין פערזענליכע דאקומענטען האט מען ביי איהם נישט געפונען. דאס איז א מענש פון א יאהר פופציג, אנשטענדיג געקליידעט, זעהט אוים פון א פערמעגליכער פאמיליע.

אין האלז האט ער געהאט עטליכע טיפע וואונדען, פון דעם ראזיר־מעסער וועלכעם ער האט געהאלטען אין די הענד.

מען רעכענט אבער, אז מען האט דא צו טון נישט מיט קיין זעלבסטמארד נאר עס איז פערהאן א חשד, אז דאס איז א מארד און דער פערברעכער האט דעם קרבן אריינגעשטופט דאס ראזיר־מעסער אין די הענד, כדי אפצופיהרען די אויספארשונג אין דער ריכטונג פון א זעלבסט־מארד.

ארום 11 א זייגער האט מען דעם טויטען קערפער אפגעפיהרט אין פראזעקטאריום.

דער דירות=מאנגעל מאכט בלינד.
סטאטיסטיק בעווייזט, אז די טראכאמא-קראנקהייט איז ענג פערבונדען מיט דער וואוינונגס-פראגע

(—) אונטער׳ן פארזיץ פון דר. סאקאלאווסקי איז פארגעקומען א זיצונג פון ראט צו בעקעמפען די טראכאמע.

ד״ר שוויג האט אפגעגעבען דעם בעריכט, פון וועלכען ס׳איז צו זעהן, אז אין פערלויף פון׳ם יאהר זענען ערטיילט געווארען 23904 עצות.

נאכ׳ן נייעם סאניטאר־געזעץ פון 1 יוני 1928 איז פארגעקומען געווארען א נייע רעגיסטראציע, און ס׳זענען רעגיסטרירט געווארען 2571 נייע קראנקע, פון דעם, אין די בעראטונגס־שטעלען—1134 און די שולען—402 קינדער, ארום 600 — אין דער קראנקען־קאסע און די רעשט — אויף א פריוואטען אופן.

ארום 65 פראצענט ווערען געהיילט אויפ׳ן חשבון פון דער שטאדט.

דערביי איז ארורכגעפיהרט געווארען א זעהר אינטערעסאנטע סטאטיסטיק:

78,2 פראצ. קראנקע אויף יאגליצע (טראכאמע) וואוינען אין 1־שטובינע וואוינונגען; 16,4— אין 2־שטובינע; 5,1 — אין 3־שטובינע; 0,2— אין 4־שטובינע; און 0,1 פראצ. — אין 5־שטובינע וואוינונגען.

די דאזיגע סטאטיסטיק איז א בולטע בעוויז, ווי־אזוי אויך די דאזיגע שווערע קראנקהייט איז ענג פערבונדען מיט דער פראגע פון וואוינונג.

נאכ׳ן רעפעראט איז פארגעקומען וויא דיסקוסיע און ס׳איז בעשלאסען געווארען צוו. אנד. צו ווענדען זיך צום שול־קוראטאריום, אז ער זאל דורכפיהרען א רשימה פון די טראכאמע־קראנקע קינדער אין די פריוואט־שולען.

בעשלוס פון לאדזער פארמאצעוטען=פעראייך
אז אלע קראנקען=קאסעס זאלען אנעהמען יודישע פארמאצעוטען.

שבת־צו־נאכט איז אין פארמאצעוטען־פעראיין פארגעקומען אן׳אויסערגעוועהנליכע אלגעמיינע פערזאמלונג פון די היגע פארמאצעוטען־אנגעשטעלטע אין דער קראנקען־קאסע, ווי אויך אין די פריוואטע אפטייקען.

מצד דער פערוואלטונג האט מען איבערגעלייענט א נייע רשימה פון 21 פערזאן, וועלכע ווערען פון 1 פעברואר געקינדיגט פון זייערע פאסטענם פון די אפטייקען.

אין דער דיסקוסיע האט די אלגעמיינע פערזאמלונג פעסטגעשטעלט, אז דאס דורכפיהרען מצד דער קראנקען־קאסע אין משך פון 4 חדשים די דריטע מאסען־רעדוקציע (55 פערזאן), אין דער צייט, ווען ארבייט איז אין די אפטייקען דא א מאסע, אזוי, אז טויזענדער רעצעפטען ווערען טעגליך אפגעשיקט אין די פריוואטע אפטייקען, איז מעהר נישט ווי א נקמה־אקט מצד דער קראנקען־קאסע פאר׳ן לעצטען שטרייק פון חודש יולי.

פונדעסטוועגען האט די אלגעמיינע פערזאמלונג בעשלאסען אנצונעהמען דעם פארשלאג פון דער קראנקען־קאסע וועגען צוזאמענגרופען א געמיינזאמע קאנפערענץ, וואס זאל ארומרעדען די פראגע וועגען פראדוקטיוויזירען די ארבייט אין די אפטייקען.

עס ווערט בעשלאסען צו בעשטייערען אלע ארבייטענדע פארמאצעוטען מיט א חודש־אפצאהל פון 10 זלאטעס לטובת די ארבייטסלאזע. און צום סוף ווערט אנגענומען איינשטימיג דער פארשלאג אז די היגע פערוואלטונג פון פארמאצעוטען־פעראיין זאל אויספאדערען די הויפט־פערוואלטונג אין ווארשא, אז זי זאל אננעהמען אלע מיטלען, וועלכע ליגען אין איהר רשות, אז עס זאלען געעפענט ווערען די טירען פון אלע קראנקען־קאסעס־אפטייקען אין פוילען און הויפטזעכליך אין ווארשא, אז דארטען זאלען יודען צוגלייך מיט אנדערע צוגעלאזען ווערען צ ודער ארבייט, מחמת דא האט די פראקטיק בעוויזען, אז די פוילישע פארמאצעוטען, נאך יעדער רעדוקציע אין דער קראנקען־קאסא בעקומען שנעל אלע ביז איינעם בעסערע פאסטענס און נאר די יודען בלייבען דער שעיר לאזאל פון אלע רעדוקציעס.

ס׳איז כדאי צוצוגעבען, אז דער פארמאצעוטען־פעראיין אי ולאדז איז געווען א פעסטונג פון די נ.פ.ר. כ.ד. וכדומה, און איצטער איז דער דאזיגער פארשלאג ארורך איינשטימיג אהן א דיסקוסיע, און אפילו דער פיהרער פון די נ. פ. ר. האט אפען דערפאר געשטימט.

לאדזער וואיעוואדזטווא אין די דרכים פון אמעריקע.

(ז) אין דער גאנצער לאדזער סטאראסטווע ווערט איצט געפיהרט א שטארקע פראפאגאנדע געגען שכרות, און בכלל געגען געברויכען אלקאהאל־משקאות.

נאכדעם ווי די פראפאגאנדע וועט ארורכגעפיהרט ווערען וועט פארקומען א פלעביסציט צווישען דער בעפעלקערונג וועגען אינגאנצען פערבאטען דעם אלקאהאל־פערקויף אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע.

פערלענגערט די קאדענץ פון די האנדעלס-ריכטער.

(2) ווי מיר דערוויסען זיך, האבען אלע האנדעלס־ריכטער בעקומען מעלדונגען פון דעם פרעזעס פון קרייז־געריכט בעלזשינסקי, אז זייער קאדענץ ווערט פערלענגערט אויף נאך דריי יאהר.

סטאביליזאציע פון די בעאמטע ביי דער קראנקען-קאסע.

(2) די אדמיניסטראטיווע קאמיסיע פון דער קראנקען־קאסע האט אנגעהויבען סטאביליזירען די בעאמטע פון דער קראנקען־קאסע לויט דער דינסט פראגמאטיק. אין דער קראנקען־קאסע זענען בעשעפטיגט 500 אנגעשטעלטע. די סטאביליזאציע און קאנטראקטירען וועט דויערען ביז העלפט מערץ.

אין לאנדאן איז זיין שוועסטער
און נאר זי קאן איהם העלפען.

(—) צו אונז אין רעדאקציע איז געקומען אן׳אלטער קראנקער יוד פון איזשביץ (קרייז קאלא) מיט׳ן נאמען יצחק גייץ.

גייץ האט אונז מיט טרעהרען אין די אויגען געבעטען, אז מיר זאל אויפזוכען זיינס א שוועסטער, וועלכע וואוינט אין לאנדאן; און וועלכע איז די איינציגע, וואס וואלט איהם געקענט העלפען אין זיין גרויסער איצטיגער נויט.

זיין שוועסטער איז שוין אין לאנדאן עטליכע צוואנציג יאהר; הייסט אסתר און איהר מאן — שלום לאסקי; ער איז א שניידער.

אפשר וועלען צו דער שוועסטער צוקומען די דאזיגע שורות, דארף זי אונבעדינגט העלפען איהר ארימען עלענדען און הונגעריגען ברודער.

דער יודישער פרויען-פערבאנד וו.י.ז.א.
ארדענט־ איין אן׳ אויספלוג קייך פאלעסטינא
דורך וויען, איטאליען, עגיפטען (3-טעגיגע אויפענהאלט).
געגויצרעס און פרייזען ערטיילט פרוי צאהן-ארצטין רעזניק (נאריטאוויטשא 2) און פרוי ד״ר ספעקטאר (פיעטריקאווער 107).
980ד

פערגוואלדיגט א דינסט = מיידעל
און דערפאר בעשטראפט געווארען מיט 2 יאהר תפיסה.

ביי דער פאמיליע פאראשצעווסקי (ראדוואנסקא 43) איז געווען אנגעשטעלט אלס דינסט מעדעל די 14-יעהריגע בראניא ס.

אין איין פינסטערען אויפערנאכט איז דער 36-יעהריגער יוזעף פאראשצעווסקי, דער בעל-הבית, א היים געקומען א טויט-שכור׳ער און האט זיך טועה געווען מיט דער טיר: א־יין אנשטאט אין שלאף-צימער אין דער קוך צו דעם 14-יעהריגען מעדעל.

אין עטליכע מינוט ארום איז פון דער קוך יט א געוואלד ארויס דאס מעדעל, און דער צעהלט, אז דער בעל-הבית האט זי פערגוואלטיגט. אויפ׳ן געשריי פון דער געליטענער זענען זיך צוזאמענגעלאפען שכנים, וועלכע האבען אלארמירט די פאליציי. מען האט דעם בעל-הבית ארעסטירט.

עהערנעכטען איז ביי פערמאכטע טירען פארגעקומען דער פראצעס געגען פאראשצעווסקי׳ן. דאס געריכט האט איהם פערמשפט אויף צוויי יאהר טורמע.

פערענדיגט די פאליציאישע אויספארשונג פון דער ארעסטירטער באנדיטען=באנדע.

(ז) ווי מיר דערוויסען זיך, איז די פאליציישע אויספארשונג וועגען די געכאפטע באנדיטען נעכטען שוין פערענדיגט געווארען, און דער אונגעהויערער גרויסער מאטעריאל איז איבערגעגעבען געווארען עטליכע אויספארשונג־ריכטער.

ד ימאכט האט בעשלאסען צו־צואיילען די אויספארשונג, און שוין אין צוויי וואכען ארום, רעכנט מען די אקטען איבערצוגעבען דעם פראקוראר, וועלכער וועט צוזאמענשטעלען דעם בעשולדיגונגס־אקט.

די פאליציי־מאכט רופט פון היינט אן ארויס די געליטענע פון די באנדיטען־אנפאלען און קעהרט זיי צוריק די זאכען, וועלכע מען האט ביי זיי יצוגערויבט, בעת די באנדיטען־אנפאלען.

די צייט פון דער קעניגין = הערשאפט
אויף דער „פרעסע-רעדוטא" דערנעהנטערט זיך.

פון היינט איבער צוויי וואכען וועט גאנץ לאדז זיך איילען אויף דער „פרעסע־רעדוטא" אין פילהארמאניע, כדי אויסצוועהלען די קעניגין מיט איהרע 4 הויף־דאמען.

די אויסגעקליבענע פון פאלק, וועלכעם וועט וועט צוזאמען מיט דער פרעסע געווינענען דעם קארנאוואל פון 1929 יאהר, ערווארט אויסערגעוועהנליכע מתנות. די אנגעזעהענע דאמען־שיך־פירמע פולדע האט מנדב געווען ספעציעלע פאנטאפעלעך. וועלכע די אויסדערוועהלטע וועלען זיך קענען אויסקלויבען לויט׳ן אייגענעם געשמאק.

א חן קרעם, האט אויך די בעקאנטע קאמפאניע „עספלאנאדא", וועלכע האט אזא אויפערגעוועהנליכען ערפאלג אויסגעטיילט א ספעציעל טישעל, וואו די אויסדערוועהלטע קעניגין מיט איהרע הויף־דאמען וועלען קאנען א גאנץ יאהר פיהרען טיש ביי א געשמאקע בחנם׳דיגען אווענד־ברויטען.

דער ארגאניזיר־קאמיטעט פון דער „רעדוטע" זאגט אויך־צו א גאנצע רייה ערשטקלאסיגע אטראקציעס מיט אן׳אמת׳ע רולעטקע אן דער שפיץ. א בילינער רייך־פערזעהענער בופעט, צוויי ארקעסטערם א.אז.וו. א.אז.וו.

קיינער צווייפעלט איצט שוין נישט, אז דער דאזיגער אווענד וועט זיין אן׳אמת׳ער געוועזענונג פאר קארנאוואל און אלע מאסקאראדען און ווינטער־פערוויילונגען.

פערלענגערט ביז׳ן 1-טען מאי
דאס אנגעבען די הכנסה=מעלדונגען.

אזוי ווי אין פינאנץ־מיניסטעריום זענען אריינגעפלאסען עטליכע טויזענד בקשות פון די וואר שאווער שטייער־צאהלער און עטליכע צעהנדליג טויזענד בקשות פון דער פראווינץ — האט דאס מיניסטעריום בעשלאסען ארויסצוגעבען א פעראררנונג וועגען דעם, אז דער טערמין וועגען אנמעלדונגען וועגען הכנסה אין פערגאנגענעם יאהר ווערט פערלענגערט ביז׳ן 1 מאי.

אפעלאציעס וועגען פאטענט-שטראפען.

(ב) די פינאנץ־מאכט פיהרט ארורך קאנטראלעס פון פאטענטען, און אין פיל פאלען ווערען צוזאמענגעשטעלט פראטאקאלען פאר אויסקויפען פאטענטען פון א נידריגער קאטעגאריע, און די פירמעס בעקומען שטראפען.

נעגען די שטראפען קען מען אפעלירען אדער אין געריכט, אדער צו דער האנדעלס־קאמער, אלס העכערער אינסטאנץ.

אין ביידע אינסטאנצען קען מען גלייכצייטיג נישט אפעלירען.

באנקראטען איז ניי-סאנדז.

(2) אין ניי־סאנדז האבען באנקראטירט צוויי בעדייטענדע מאנופאקטור־פירמעס: שלמה קומער און יהודה גוטפרייד. פון די באנקראטען האבען געליטען איניגע לאדזער פירמעס.

אין צוזאמענהאנג מיט די באנקראטען איז אין לאקאל פון׳ם פאבריקאנטען־פעראיין (זאכארניא 68) פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען פון די אויבענדערמאנטע פירמעס. עס איז בעשלאסען געווארען ארויסצושיקען א רעלעגאציע קיין ניי־סאנדז אין די פעראנגען פון סאפירשטיין, הערשמאן און קאנסעם. די רעלעגאציע דארף אין פאל ווען עס וועט פעסטגעשטעלט ווערען א בייזוויליגער באנקראט, איבערגעבען די באנקראטניקעס דעם פראקוראר.

בעריכטיגונג.

אין נומער „נ. פאלקסבלאט" פון 10־טען יאנואר איז געווען אפגעדרוקט א געשיכטע א. נ. „א צדיק צי א רשע, א שרעקליכע צוואה פון א רב, מיט וועלכער ס׳קאכט א גאנץ שטעטעל". ווי מיר ווערען איצט געוואויר, איז די מעשה געבויט אויף א פאלשער אינפארמאציע און מיר נוצען אוים די דאזיגע געלעגענהייט די זאך צו בעריכטיגען. א געהעריגע בעריכטיגונג איז אויך געשיקט געווארען אין רעדאקציע פון „פארווערטס", וואו דיזעלבע געשיכטע איז געווען אפגעדרוקט.

געפונען א פערבלאנדזשעט קינד.

נעכטען ארום 12 א זייגער בייטאג איז ארויס פון שטוב דער 7־יאהריגער יונגעל אריה וויינבערג און איז ביז שפעט אין אווענד נישט צוריקגעקומען. ער איז אנגעטון אין א העלען אנצוגעל, א ווייסען שאליק, א היטעל מיט לאפען. ווער עס ווייסט וועגען איהם ווערט געבעטען מיטצוטיילען ביי זיין פאטער לייזער וויינבערג, (מלינארסקע 9).

— מען טיילט אונז מיט, אז דאס קינד געפינט זיך ביים הרב י. פיינער (גדאנסקא 23), פראנט, 1 שטאק.

מעלדונגען.

העברעאישע אווענד קורסען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע.

אלע, וועלכע האבען זיך פערשריבען אין די נייע אנפענגער־גרופע אויף די העברעאישע אווענד־קורסען ביי דער ציוניסטישער ארגאניזאציע, ווערען געבעטען צו קומען היינט, מיטוואך, 8 אווענד אין ציוניסטישען ביורא (צעגעלניאנא 4). 60ד

אכטונג, פריזיער=ארבייטער!

דאנערשטאג, דעם 31-טען יאנואר, פינקטליך 7.30 אווענד, מוזען אלע פריזיער־ארבייטער זיין אין פעראיינס־לאקאל ווסכאדניא 68־70, וועגען אנגריף פון סאציאליסטישען האנדווערקער־פעראיין אויף דעם 8-שעה׳דיגען ארבייטס־טאג און זונטאג־רוה. אלע מוזען קומען פינקטליך, קיינער טאר נישט פעהלען.

די פערוואלטונג.

די מעכטיגע ראָלע פון רעקלאַמע
אין דער ענטוויקלונג פון האנדעל און אינדוסטריע.
אינטערעסאַנטע פאַקטען פון רעקלאַמע־וועזען אין אַמעריקע.

עס איז אַרויס אַ בוך געווידמעט דער געשיכטע און איצטיגען מצב פון דער רעקלאַמע אין אַמעריקע. דער מחבר פון בוך, דזשאָן הײנס דערצעהלט אַ סך טשיקאַווע פאַקטען און פאַר אונזערע אויגען וואַקסט די רעקלאַמע אויס פון אַ דאַרען, שוואַכען עופה׳לע צו אַ מעכטיגען גבור. אין וועמענס הענד עס ליגט דער זיג איבער אַלץ און אַלעמען.

לויט הײנסן האָט דער ניו־יאָרקער „טיימס" אין 1927 גענומען פאַר אַ זייט מודעות 20,000 דאָלאַר און דאָס פערשפּרייטסטע אילוסטרירטע וואָכענבלאַט „שבת אָוועגד", וועלכע האָט אַ טיראַזש פון 2 מיליאָן עקזעמפּלאַרען, האָט איינגעשטעלט אַ טאַריף פון 60000 דאָלאַר פאַר אַ זייט. בלויז פאַר פירמעס, וואָס גיבען מודעות, נישט ווייניגער ווי צעהן מאָל כסדר, ווערט געמאַכט אַ הנחה: זיי צאָהלען בלויז 50000 דאָלאַר אַ זייט.

יעדער נומער פון דעם דאָזיגען זשורנאַל, האָט פון 15 ביז 25 זייטען אַנאָנסען, וואָס עס מאַכט אויס אַ וועכענטליכע הכנסה ווייניגסטענס 1 מיליאָן דאָלאַר. דערפאַר אָבער פערקויפט ער זיך צו 5 סענט ד. ה. מיט הפסד, ווייל בלויז דאָס פאַפּיר אַליין קאָסט אין צוויי מאָל טייערער. וואָס מעהר אַבאָנענטען און לעזער דער זשורנאַל האָט, אַלץ מעהר פערלירט ער, דערפאַר בעקומט ער כפל כפלים פון די אַנאָנסען.

די צאָל אַנאָנסען־געבער איז אַזוי גרויס, אַז אַ סך זענען געצוואונגען צו וואַרטען חדשים־לאַנג, כדי זוכה צו זיין בעצאָהלען דער קאָסטע פון זשורנאַל עטליכע גראָבע טויזענטער דאָלאַר פאַר אַן׳ אַנאָנס. עס טרעפט אויך, אַז חזקה אויף אַ פּיצעל אָרט אין זשורנאַל ווערט פערקויפט פאַר אַ גרויסער סומע אָפּטרעט־געלד.

אומגעהויער גרויסע פרייזען צאָהלט מען אויך פאַר אַנאָנסען אין „ניו־יאָרקער העראַלד", אין „טשיקאַגאָ טריבונע" און אין פערשידענע אילוסטרירטע זשורנאַלען. יעדע סאָלידע האַנדעלס אָדער אינדוסטריע־אונטערנעהמונג, פאַרקאָנטראַקטירט אין דער אַנאָנסען־אָפּטיילונג פון איינעם אָדער עטליכע פעריאָדישע זשורנאַלען אַ בעשטימטען אָרט. דאָס אָרט איז פונקט אַזאַ מין אייגענטום ווי אַ פאַבריק־בנין, אַ מאַשין א. ד. גל. עטליכע צעהנדליגג קוואַדראַט סענטימעטער אָרט אין אַ צייטונג מיט אַ מיליאָניגען טיראַזש קאָסט דאָס זעלבע געלד ווי עטליכע אַקער ערד אין איינעם פון די גרעסטע שטאָטישע צענטערס פון די פעראייניגטע שטאַטען. און פונקט אַזוי, ווי מען סטאַרעט זיך וואָס בעסער צו פערבויען דאָס טייער בעצאָהלטע שטיקעל ערד, אַזוי בעמיהט זיך אויך דער בעל־הבית פון דעם אָרט אין דער צייטונג אויסצונוצען וואָס ראַציאָנעלער זיין דאָזיגען פערמעגען. אויף פערבויען ערד קומט מען אָן צו דערפאַהרענע אַרכיטעקטאָרען. דאָס זעלבע איז אויך מיט׳ן „פערבויען די צייטונגס־ערד". מען בענוצט זיך מיט בעזונדערע ספּעציאַליסטען, וואָס האָבען זיך אין דער לעצטער צייט שטאַרק פערמעהרט און די דאָזיגע מאַכערס זענען מייסטערס אויף מאַכען אַ קורצען און צוציהענדיגען טעקסט, זיי טראַכטען אויך צו פיינע אילוסטראַציעס, גיבען אַ רעמעל א. אַז. וו.

צו דעם צוועק עקזיסטירען אין ניו־יאָרק, טשיקאַגאָ און אַנדערע גרויסע אַמעריקאַנער שטעט ספּעציעלע קאָנטאָרען מיט אַ גרויסען שטאַט און שטרענגער אַרבייטס־פערטיילונג. אויף דער רעקלאַמע אַרבייטען חוץ צייכנער און קינסטלער אויך טאַלאַנטפולע ליטעראַטען אַ סך בעריהמטע בעלעטריסטען און זשורנאַליסטען אַרבייטען פאַר די דאָזיגע קאָנטאָרען און פערדינען אַזוי פיל, אַז זיי קען מקנא זיין נישט איינער פון זייערע חברים, וואָס פערנעמען זיך בלויז מיט ריינער ליטעראַרישער טעטיגקייט.

אַ גרויסע ראָל שפּילט דאָ די קונסט פון קענען זאָגען אַ סך אין עטליכע ווערטער. בעת יעדער קוואַדראַט סענטימעטער אָרט קאָסט טויזענטער דאָלאַר. מוז מען זיין לאַקאָניש ביז דער העכסטער מדרגה. אַזעלכע מודעות ווי די, וואָס פלעגען זיך דרוקען אין די אַלטע גוטע צייטען, וואָלטען איצט רואינירט אפילו פירמעס מיט מיליאָניקע קאַפּיטאַלען. די רייכסטע „אַסאָציאַציע פון סוחרים פון בוי־מאַטעריאַלען" האָט אין דער לעצטער צייט דורכגעפיהרט אַ טשיקאַווען קאָנקורס: דער מחבר פון אַ רעקלאַמע־טעקסט, וואָס איז העכסט־לאַקאָניש און דערגרייכט דעם געוואונשענעם ציל בעקומט אַ פּרעמיע פון 15.000 דאָלאַר. מיט דעם דאָזיגען קאָנקורס, וועלכער קאָסט דער אַסאָציאַציע היפּשע געלד סיי צוליב די פּרעמיעס גופא, סיי צוליב די פיל אַנאָנסען וועגען קאָנקורס, האָט די אַסאָציאַציע זיך שוין געמאַכט אַ גרויסע רעקלאַמע.

דזשאָן הײנס דערצעהלט אין זיין בוך אויך וועגען די גרויסע כומען געלד, וואָס ווערען אויסגעגעבען אויף דער אַזוי גערופענער „בעלעטריסטישער רעקלאַמע". אין די גרעסטע צייטונגען ווערען געדרוקט אויף אַ בכבוד׳יגען אָרט רעקלאַמע־דערצעהלונגען, וועלכע זענען אָפּטמאָל אונטערגעשריבען דורך בעוואוסטע נעמען און וואָס רופען אַרויס אַ גרויסען אינטערעס אין די קרייזען פון די ליטעראַטור ליבהאָבער. די דאָזיגע דערצעהלונגען זענען רעזאַ"גט מיט קינסטלעריש אויסגעפיהרטע אילוסטראַציעס. פייל מענשען לייענען זיי ביז צום סוף און זענען אפילו נישט חושד, אַז דאָס איז אַ רעקלאַמע. אַנדערע ווייסען דאָס און לייענען פון נייגעריגקייט: „טשיקאַווע, וואָס זיי האָבען דאָ אָנגעפּלאַפּעלט!"

אויב מען זאָל נעמען אין אַכט, אַז לויט דער לעצטער סטאַטיסטיק פון שטייער־דעפּאַרטאַמענט אין די פעראייניגטע שטאַטען געפינען זיך אין אַמעריקאַ ביז 40 000 מיליאָנערען און, אַז אַלע האַנדעלס־אינדוסטריעלע אונטערנעמונגען בענוצען זיך מיט דער רעקלאַמע. וועט אונז גאָרנישט וואונדערען, וואָס אין יאָהר 1926 איז אין דעם ראָזינען לאַנד אויף רעקלאַמע אויסגעגעבען געוואָרען איבער פינף פערטעל מיליאַרד דאָלאַר. דערביי פאַלט אויס פיר פינפטעל פון דער דאָזיגער קאָלאָסאַלער סומע אויף רעקלאַמען אין די פעריאָדישע אויסגאַבען.

די גרויסע בעדייטונג פון דער רעקלאַמע פערשטעהען די אַמעריקאַנער בעסער פון יעדען אַנדערען פאָלק. גאַנץ ריכטיג שרייבט די „ניו־יאָרקער אַיאָנסען־ביוראָ" אין איהרע פּראָספּעקטען: „די ערשטע צייטונגס מודעה בעמערקט געוועהנליך נישט דער לייענער; ווען זי בעווייזט זיך צום צווייטען מאָל בעמערקט מען זי שוין, מען לייענט איהר אָבער נישט. צום דריטען מאָל לייענט מען איהר שוין, נאָר מען טראַכט וועגען איהר נישט. דעם פערטען מאָל טראַכט מען וועגען איהר. צום פינפטען מאָל — רעדט מען וועגען איהר מיט בעקאַנטע. צום זעקסטען מאָל — קריגט מען חשק אריינצוטרעטען אין בעציהונגען מיט דער רעקלאַמירטער פירמע".

אַזוי טראַכט יעדער פאַבריקאַנט און סוחר אין אַמעריקע.

איין זאַך זאָגט נישט דזשאָן הײנס אין זיין בוך, אָבער מען קען עס זייער לייכט אַרויסדרינגען, אַז צוו. אַנדערען אין דער רעקלאַמע דאַרף מען זוכען דעם שליסעל פון דעם געוואַלדיגען אויפבלי פון דעם האַנדעל און אינדוסטריע אין אַמעריקאַ. אין אַמעריקע ווייס קינד און קייט די וויכטיגקייט פון דער רעקלאַמע און יעדער יענקי, וואָס הויבט נאָך ערשט אָן צו פיהרען זיין געשעפט, לעגט אָפּטמאָל מעהר אַריין אין דער רעקלאַמע ווי אין געשעפט.

ביי אונז אין פּוילען, וואו די רעקלאַמע הינקט נאָך גאַנץ היפּש אונטער און ווען מען קען נאָך אָפט טרעפען אין די צייטונגען אַנאָנסען, וואָס פאַסט פאַר אַן׳אַמעריקאַנער צייטונג פון הונדערט יאָהר צוריק, שלעפּט זיך טאַקע דער האַנדעל אַזוי ווי פון פעך. די לעצטע צייט בעמערקט מען אפילו יאָ אין די גרעסערע פּוילישע שטעט, ווי וואַרשע, לאָדז, פּרובען פון רעקלאַמעס אויפ׳ן אַמעריקאַנער שטייגער, עס זענען אָבער נאָך אַלץ אָנהויבען. דער פּוילישער סוחר און אינדוסטריעלער האָט נאָך, ווי ס׳ווייזט אויס, נישט איינגעזען פערשטאַנען די געוואַלדיגע בעדייטונג פון דער רעקלאַמע. אָבער אויפ׳ן וועג עס צו פערשטיין איז ער שוין יאָ.

—ן.

קריסטליכע פרוי בעגראָבט איהר יוד. מאַן

הילנע. 7 וויאָרסט פון אָלקעניק אין דאָרף קרומינצע, איז פעראַן אַ מיל מיט אַ טאַרטאַק, וואָס געהערט צו אַ קריסט אַ געוויסען קאָזלאָווסקי. בערך מיט 2 יאָהר צוריק, האָט זיך מיט אַ מאָל בעוויזען אין שטעטעל אַ אומבעקאַנטער יוד, וואָס האָט צוליב זיין הויכער און אויסגעצייכנטער אַטלעטישער פיגור צוגעצויגען אַלעמענס אויפמערקזאַמקייט. דאָס האָט ער דער יוד איבערגענומען בשותפות די מיל מיט׳ן טאַרטאַק אין קרומינצע. אין אַ צייט אַרום האָט מען אָנגעהויבען רעדען אין שטעטעל, אַז דער גראָבער (אַזוי האָט מען איהם גערופען) לעבט מיט אַ קריסטליכער ווייב, וואוינענדיג אין דאָרף — ביי דער מיל — האָט ער מיט די שטעטלדיגע יודען קיין געמיינזאַמעס נישט געהאַט, אויסער וואָס ער פלעגט קומען אין שטעטעל עפּעס איינקויפען. פאָרינע וואָך איז ער קראַנק געוואָרען און איז דינסטאָג דעם 22. יאַנואַר געשטאָרבען עלענט אין קרומינצע.

דעם פערשטאָרבענעמס קריסטליכע פרוי האָט גלייך געשיקט אין שטעטעל אָנזאָגען דעם רב און געבעטען ברענגען איהר מאַן צו קבר ישראל. מיטוואָך פריה זענען אָנגעפאָהרען עטליכע חברה־קדישא־לייט אין קרומינצע (אַ קליניקייט ווען מאַכט זיך דאָס אַזאַ העכט?!) אונטערגעהאַנדעלט מיט דעם קריסטליכען ווייב וועגען קבורה־געלט. די קריסטליכע פרוי האָט גלייך איינגעשטימט צו בעצאָהלען 400 גילדען מיט 5 דאָלאַר עקסטראַ פאַר די שמשים. ווען דער שותף פון מיל האָט — דערהערענדיג, אַז ס׳דאַרף קאָסטען ביז 500 גילדען — פאָרגעלעגט, אַז מ׳זאָל דעם פערשטאָרבענעם מקבר זיין אויף אַן אָרט אין דאָרף, האָט די קריסטליכע פרוי גענומען שרייען „אַז איהר מאַן איז געבוירען אַ יוד און געשטאָרבען אַ יוד און מען וועט איהם מקבר זיין ווי אַ יוד" ווען זי זאָל אפילו דאָס לעצטע העמד דאַרפען אָפּגעבען.

אין דער לויה האָט זיך בעטייליגט דאָס גאַנצע שטעטעל עס איז געווען טשיקאַווע צו זעהען ווי אַ קריסטין בעגלייט איהר יודישען מאַן!).

דער פערשטאָרבענער האָט געהייסען זלמן שטערנגאַס 51 יאָהר אַלט (לויט די דאָקומענטען), זיין פאָטערס נאָמען איז הירש. ער שטאַמט פון פּאָדאָל — רוסלאַנד. ווי מען זאָגט, האָט ער דאָרטען געלאָזען אַ פרוי מיט קינדער.

צוויי חתונות און אַ גט
אין דער וואַרשעווער „אונטערוועלט".

(ענדע).

אַ חתונה האָט מען געפּראַוועט מיט גרויס פּאַראַד. די קאַפּעלינטשיקעס זענען געקומען מיט זייערע מוזיקאַלישע אינסטרומענטען און געשפּילט אַ פרעהליכעס. איינער אַ יונג, וואָס האָט פערפאַסט לידלעך פאַר בעטלערס און בלינדע, אַ גרויסער מוזיק אויף מאַכען גראַמען. איז איינגעלאַדען געוואָרען אַלס בדחן. אויך אַ בעהעלפער האָט מען גענומען — ערנעץ אין אַ חדר. ער האָט געשריבען די כתובה, געמאַכט די אַלע הייליגע זאַכען. דער עולם האָט געטרונקען ביר, געגעסען אַרבעס, געקנאַקט קערלעך און געטאַנצט, אַז די ווענד האָבען געציטערט. ביי דעם „אל מלא רחמים", וואָס דער בדחן האָט געמאַכט, האָבען אַלע געגאָסען מיט טרעהרען, די די ווייבער. דערנאָך האָט מען אָנגעצונדען קאַלירטע ליכטלעך און געלאָזט זיך צו דער חופה.

אַלץ וואָלט געווען גוט און וואויל, וואָס בעסער דאַרף מען גאָרנישט. נאָר צוליב אַ קליניגקייט איז צושטערט געוואָרען די שמחה. די באַלעבאָסטע פון דער סעקציע האָט אָנגעזאָגט דער כלה, זי זאָל אונבעדינגט אָנטרעטען איהר חתן, דעם „לאָקש" אויף דער פוס אונטער דער חופה.

— דערמיט מיין קינד, וועט ער שטענדיג מוזען זיין ביי דיר אונטערן פּאַנטאָפעל. ער וועט דיך נישט קענען שלאָגען, פּייניגען. ער וועט ציטערען פאַר דיר... נעדענק זשע. גלייך ווי ער וועט צוברעכען די גלאָז, זאָלסטו איהם אָנטרעטען אויפ׳ן פוס. און זאָלסט דריקען שטאַרק.

— גוט, כ׳על דריקען שטאַרק.

אָבער אויך דעם חתן, דעם יונגעל „לאָקש", האָבען זיינע אונטערפיהרער אָנגעזאָגט דאָס זעלבע:

— „לאָקש", זאָלסט זיך נישט לאָזען אָנטרעטען אויפ׳ן פוס פון דיין „באָסיאַק". טאָמער וועט זי דיר אָנטרעטען וועסטו זיין אַ פערפאַלענער מענש, געדענק.

— אַהאַ! לאָז זי נאָר פּרובירען! — האָט דער חתן־בחור געזאָגט.

ווי אַזוי דער חתן־בחור האָט אויסגעטרונקען דאָס ביסעל וויין און גענומען צוברעכען דאָס גלאָז אונטער דער חופה, האָט זיך אָנגעהויבען אַ פוטבאַל־שפּיל צווישען חתן און כלה.

— דערלאַנג איהם! — האָט „רוזשעלע די וואוילע" אונטערגעגעבען חשק דער כלה.

— לאָז דיך נישט, „לאָקש"! — האָבען זיינע אונטערפיהרער געשריגען.

ביידע האָבען געאַרבייט מיט די פיס. עס איז געגאַנגען אַ קאַמף צוליב מאַכט. אַ צייט האָט מען געקעמפט, ביז געזיגט האָט דער „לאָקש". מיט גרויס געשיקטקייט האָט ער אַ שטויס געטאָן מיט׳ן פוס, כדי אויסצומיידען דער כלה׳ס אָנגריף און זיגען. נאָר דערביי האָט ער עס געמאַכט אַזוי אומגעלומפּערט, אַז ער האָט גלייכצייטיג געגעבען דער כלה זיינער אַ פעסטען שטויס און אַזוי ווי זי איז שוין געווען אין די הויכע חדשים, האָט מען זי געמוזט אַוועקפיהרען באַלד אין שפּיטאַל, וואו זי האָט געבוירען אַ יונגעלע.

די שמחה ביים עולם איז נאָר געווען גרויס. אַ קליינקייט, אַ חתונה צוזאַמען מיט אַ ברית! אָבער דער „לאָקש" אַליין איז געווען בעליידיגט.

— אַ שעהנעם פּנים וועל יאָך האָבען, — האָט ער זיך געקלאָגט, — מ׳עט דאָך מיר פולע אויגען אָנלאַכען.

ער איז דעריבער אַוועק צו אַ סופר, געלאָזט אָנשרייבען אַ גט, און קומענדיג אין שפּיטאַל אויפ׳ן ברית פון זיין יונגעל, צוגעהענדיג צו דער קימפּעטאָרין, כדי אָפּצוגעבען איהר מזל־טוב, האָט ער איהר אַריינגערוקט דעם גט אין די הענט אַריין, און גלייך אָפּגעצויגען.

אַז פּעסעל די קימפּעטאָרין האָט דערזעהן דעם גט, האָט זי געמאַכט אַ גרויס געוואַלד, אַזוי, אַז אַלע קראַנקע פון שפּיטאָל זענען זיך צונויפגעלאָפען.

— געוואַלד, — האָט זי געשריגען, — ער האָט מיך געשאַכטען, אָהן אַ מעסער געקוילעט.

נאָר שריי אַהין, שריי אַהער, דער „לאָקש" איז נישט געווען. ער איז גלייך אַוועק אין דער „סעקציע" צו „רוזשעלע די וואוילע" און, בעגעגענדיג דאָרט „כאַנטשע נאָז". האָט ער זיך איהר גלייך ערקלערט אין ליבע.

— האָבען זי מיט מיר חתונה, יאָך וועל איהר בעהאַנדלען ווי אַ קייסערינע.

געהאַט האָט ער דערביי אַ פּאָליטישען מיין. טאָמער וועט דאָס „בית־דין" זיך וועלען אַריינמישען און איהם צווינגען חתונה האָבען נאָך אַמאָל מיט דער גע׳גט׳ער ווייבעל, וועלען זיי נישט קענען, ווייל ער וועט שוין זיין אַ מאַן פון אַ ווייב.

„כאַנטשע נאָז" איז איינגעגאַנגען אויף „לאָקש׳ס" פּאָרשלאַג. אָבער דערפון האָט זיך דערוואוסט די באַלעבאָסטע „רוזשעלע די וואוילע". און זי האָט געמאַכט קולות:

— יאָך וועל אַ וועלט איינרייסען, יאָך וועל צו דעם ווייבעל׳ס טאַטע־מאַמע צום קבר פאָהרען יאָך וועל נישט לאָזען פייניגען אַ יתומה.

און גלייך טאַקע איז זי אַוועק אויף סטאַוקי געסעל אין שענק צו די „רבנים" און דערצעהלט די געשיכטע.

אַז די „רבנים" האָבען דערהערט די אָנקלאַגע נעגען דעם „לאָקש", האָט זיי אַ כעס בעהערשט, אַז זיי האָבען גלייך געהייסען זיך דערלאַנגען ביר צו לעשען דעם צאָרן.

— גוט, רוזשעלע, און זאָג איהם, אַז ער זאָל שוין קומען, דער „לאָקש", צוזאַמען מיט „כאַנטשעלע נאָז". טאָמער וועט ער נישט קומען זאָל ער אַליין אָפּזאָגען אַ קדיש נאָך זיך.

אָבער אויך דער „לאָקש" איז נישט געווען קיין נאַר, נישט געוואַרט ביז מען וועט איהם קומען רופען, און בעצייטענס זיך אָפּגעטראָגען אין אַן׳אַנדער „סעקציע", צוזאַמען מיט זיין „כאַנטשעלע נאָז". אויף גיך האָט ער געלאָזט רופען צעהן „יאַטען", געכאַפּט אַ יודעל, וואָס קען מסדר קרושין זיין און בעשטעלט אין זעלבען אָוונט צו פּראַווען די חתונה.

— מיר וועלען אַריינכאַפּען — האָט ער געזאָגט, — און עס וועט זיין פּערפאַלען.

אָבער אויך די „רבנים" זענען נישט פון די, וואָס מען זאָל קענען אָפּנאַרען. זיי האָבען גלייך אַרויסגעשיקט איינעגע מענשען, „אַגענטען", וואָס זאָלען דורכלויפען אַלע „סעקציעס". מען האָט איבערגעקערט וואַרשאַ פון קאָפּ ביז די פיס, ביז מען איז דערגאַנגען, וואו חברה בעהאַלט זיך אויס און גרייט זיך שטעלען חופּה. באַלד איז מען אויך אַוועק אין שפּיטאַל, וואו דער „באָסיאַק" איז געלעגען, מען האָט זי גענומען מיט זיך צוזאַמען מיט׳ן קינד, און, פונקט אין מאָמענט, ווען דער לאָקש" איז שוין געשטאַנען אונטער דער חופּה, גרייט מקדש צו זיין „כאַנטשעלע נאָז", האָט זיך חברה אַריינגעריסען מיט דעם יונגען ווייבעל און מיט׳ן קינד. מען האָט „כאַנטשעלע נאָז" ביי די האָר אַוועקגעשלעפּט פון דער חופּה און אויף איהר אָרט אַוועקגעשטעלט „פּעסעל באָסיאַק", די קימפּעטאָרין און גרושה.

— אוי, אַ בראָך איז צו מיר! — האָט דער חתן געזאָגט — אַ מילעכער האָט דאָך מיך געטראָפען.

— טו אָן דיין גע׳גט׳ער ווייבעל דאָס רינגעל!

— האָבען חברה געזאָגט, — אַ נישט וועסטו אַנשטאָט צו דער חופּה געהן צום מלאך־המות.

דער „לאָקש" האָט זיך פּרובירט געגענשטעלען, נאָר ער האָט געכאַפּט אַ פּאַטש פון אַ „רב" מיט אַזוי פיל כוח, אַז פון פּנים זיינעם איז גלייך געוואָרען אַ באָרשטש. האָט ער טאַקע מעהר נישט גערעדט קיין וואָרט און געטאָן, וואָס מען האָט געהייסען.

דאָס יונגע ווייבעל, גרושה, קימפּעטאָרין און כלה, איז געשטאַנען מיט׳ן קינד אויף דער האַנט און געשיינט פון גליק.

— איי, איי, קרוינעלע מיינס! — האָט זי צוגעשאָקעלט דאָס קינד.

און דער „לאָקש", דער חתן־בחור, האָט געזאָגט „הרי את" און מקדש געווען זיין גע׳גט׳ע ווייבעל.

אוראי האָט ער כאָטש איצט געוואָלט נקמה דערלעבען, אָנטרעטען דער כלה אויפ׳ן פוס, כדי זי זאָל נישט הערשען איבער איהם נאָך דער חתונה, נאָר די „רבנים" האָבען נישט געלאָזט.

— טפררה, — האָבען זיי איהם בערוהיגט ווי אַ ווילד פערד, — קאָפּע נישט, מ׳עט דיר די פיס אונטערהאַקען.

די כלה האָט געטראָטען מיט ביידע פיס.

איצט איז אין די „סעקציעס" אַ שמחה. מ׳האָט נישט געלאָזט בעליידיגען אַ יתומה אַהן טאַטע־מאַמע. און דער „לאָקש" אַליין פאַלנט אַלץ, וואָס זיין ווייבעל זאָגט איהם.

— אַז זי האָט מיר אָנגעטראָטען, — זאָגט ער, — טאָר יאָך גאָרנישט נישט רעדען, מוז יאָך שווייגען.

———:0:———

די יודישע אַלטערטימלעכקייטען אין פוילען ווערען אויסגעפאָרשט

עס ווערט געגרינדעט אַ קורס פאַר קאָנסערוואַטאָרען און אַרכיוויסטען.

לויט דער איניציאַטיוו פון דער וואַרשאַווער היסטאָרישער קאָמיסיע ביים יודישען וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט ווערט אָרגאַניזירט אין אַ ברייטערען מאַסשטאַב די אויספאָרשונג פון די יודישע אַלטערטימליכקייטען אין פוילען.

צו דעם צוועק איז צונויפגערופען געוואָרען אַ בעראַטונג פון פאָרשטעהער פון פאָלגענדע אינסטיטוציעס: וואַרשאַווער היסטאָרישע קאָמיסיע ביים יודיש וויסענשאַפטליכען אינסטיטוט (דר. שיפער, דר. מאַלער, ל. צאַמבער), דער עקזעקוטיוו פון די אַקאַד. לאַנדסמאַנשאַפטס־קרייזען, אין פוילען (ה״ה זייטשיק און הערשטיין), יודישע גע־געלשאַפט פאַר לאַנדוויסענשאַפט (ה״ה לאַטערמאַן און זיירענגאַרט) צענטראַל־קאָמיטעט פון די יוד. אַקאַד. פעראיינען (דר. ע. רינגעלבלום) און די געז. צו פערשפרייטען קונסט ביי יודען.

אויף דער בעראַטונג איז בעשלאָסען געוואָרען צו גרינדען אַ צענטראַלע קאָמיסיע פאַר אויס־פאָרשען די יודישע אַלטערטימליכקייטען אין פוילען.

פון די בעשלוסען, וואָס זענען אָנגענומען געוואָרען אויף דער בעראַטונג איז קודם־כל וויכטיג צו דערמאָנען דעם קורס פאַר קאָנסערוואַטאָרען און אַרכיוויסטען.

אין פוילען זענען פעראַן זעהר פיל יודישע היסטאָרישע אַלטערטימליכקייטען: שולען, בית־עלמינס, פנקסים, ווערק פון אַלטער קונסט, אַרכיוען א. ד. גל. ביי די יודישע קהלות און פערשידענע אינסטיטוציעס. די דאָזיגע אַלטערטימליכקייטען ווע־נען אָבער שטאַרק פערוואָרלאָזט קודם־כל דערפאַר, וואָס עס פעלען מענשען, וואָס זאָלען פערשטעהען אָפּצוהיטען די אַלטערטימליכקייטען און וואָס זאָלען זיין בעהאַוונט אין זאַמלען מאַטעריאַלען און זיי בעאַרבייטען.

כדי אויסצובילדען פאַכלייט האָט די צענטראַלע קאָמיסיע פאַר אויספאָרשען יודישע אַלטערטימליכקייטען אין פוילען בעשלאָסען צו גרינדען דעם קורס פאַר קאָנסערוואַטאָרען און אַרכיוויסטען.

דער ערשטער קורס וועט פאָרקומען פון 20־טען פעברואַר ביז׳ן 20־טען מערץ ה. י.

אַלס לעקטאָרען אויפ׳ן קורס זענען צוגעזאָגען: פראָפ. מ. באַלאַבאַן, דר. שיפער, ה. זייטשיק, ה. הערשטיין א. א. דער קורס וועט אַרומנעמען: געשיכטע פון די יודישע שולען אין פוילען, קאָנסערוואַציע פון די אַלטערטימליכקייטען, עפּיגראַפיק, אַרכיטעקטור פון די אַלטערטימליכקייטען א. א.

אין קורס וועלען זיך קענען בעטייליגען: אַרכיטעקטען, היסטאָריקער, אַקאַדעמיקער, קינסטלער, ליבהאָבער פון יודישע אַלטערטימליכקייטען.

די צענטראַלע קאָמיסיע וועט אויך אָרגאַניזירען וויסענשאַפטליכע עקספעדיציעס אין אַלטע היסטאָרישע שטעט, וועט אַרויסגעבען פאָריאָדישע שריפטען, פיהרען אַ פּראָפּאַגאַנדע פאַר אָפּהיטען די יודישע אַלטערטימליכקייטען.

מען דאַרף האָפען, אַז אויך די ברייטע יודישע עפענטליכקייט וועט זיך פעראינטערעסירען מיט דער וויכטיגער פראַגע און אַזוי אַרום וועלען די יודישע אַלטערטימליכקייטען אין פוילען ענדליך גע־פינען אַ תיקון.

אַ קליינשטעטלדיגער רב וואָס האָט געקאָנט 25 שפּראַכען.

(ענדע פון 3־טע זייט).

דען אין רוסלאַנד, איז בלי ספק הרב ראַזאָווסקי געווען דער בעריהמטסטער, סיי אין תורה און סיי אין חכמה. אָבער צוליב זיין נאַטירליכער בעשיידענהייט זיך נישט צו שפּאַרען אויבעדאָן, איז ער אין דער ערשטער צייט פון קיינעם נישט בעמערקט געוואָרען, נישט קוקענדיג וואָס ער איז שוין דאַמאָלט געווען רב אין שווינציאַן, אַ בעוואוסטע יודישע שטאָט, און פערנומען דאָס אָרט פון ר׳ יצחק ריינעס. נאָר איין מאָל האָט ער געצויגען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון אַלע אַנוועזענדע בעת ער האָט פאָרגעלעזען זיינעם אַ פערפאַסטען העבראעישען שיר לכבוד דעם חתן־היובל. ער האָט אַלע צוהערער, דערונטער בעוואוסטע העבראַאישע משוררים, ממש בעצויבערט מיט זיין שעהנער שפּראַך און מיט׳ן גייסטרייכען אינהאַלט, דער חתן־היובל איז אַזוי בעגייסטערט געוואָרען, אַז ער האָט איהם מיט גרויס ליבע אַרומגענומען און איהם געקושט אין קאָפּ.

אָט דער גייסטיגער ריז, וועלכער האָט נאָך אין דער יוגענט, לערנענדיג אין וואָראָזשין, גע־שמט פאַר אַן עלוי און בעקומען סמיכות פון די גרעסטע רבנים אין יענער צייט, איז אָפּגעזעסען אַלס רב אין אַ פיצינקע שטעטעלע אַן ערך 20 יאָהר. ער וואָלט דאָרטען אפשר זיין גאַנץ לעבען פערבליבען און די וועלט וואָלט פון איהם נישט געוואוסט, ווען נישט דער גרויסער געלערנטער מתתיהו סטראַשון פון ווילנא, וועמעס ביבליאָטעק ער פלעגט אָפט בעזוכען. סטראַשון האָט אָנגעהויבען איהם מפרסם צו זיין און האָט איהם ערמוטיגט אַרויסצוטרעטען אין דער עפענטליכקייט. באַלד דערנאָכדעם, ווי עס האָט זיך געדרוקט אין „המליץ“ זיין ערשטער אַרטיקעל, האָט ער מיט זיין גאָט־געבענשטען סטיל גע־צויגען אויף זיך די אויפמערקזאַמקייט פון צעדערבוים׳ען, וועלכער האָט איהם איינגעלאַדען צו קומען קיין פעטערבורג און בעטרעטען די שטעל פון אַ הילפס־רעדאַקטאָר פאַר׳ן „המליץ“. איהם האָט אָבער נישט געצויגען די גרויסע שכירות, וואָס צעדערבוים האָט איהם אָנגעבאָטען, און איז בעסער פערבליבען אין זיין שטעטעלע, לעבענדיג אין נויט און אין דחקות, אָבער מיט דער געלעגענהייט צו האָבען גענוג צייט אויף צו לערנען תורה און חכמה.

זיין גאַנצען לעבען האָט ער פערבראַכט אין עלענד און אָרימקייט, אַ חוץ זיינע מאָגערע שכירות האָט ער פון קיינעם קיין שום מתנה נישט גענומען און זיין לעצטע פּרוטה פלעגט ער נאָך אויסגעבען אויף צו קויפען ספרים. ער איז אַמאָל געפאָהרען בעזוכען זיין זוהן אין לידא. דורכפאָהרענדיג ווילנא, האָט ער עפּעס דערטאַפּט דאָרטען אַ ספר יקר־המציאות, געקויפט און אויסגעגעבען דאָס גאַנצע געלט, וואָס ער האָט גענומען פאַר דער נסיעה. ער האָט זיך געמוזט אומקערען אַהיים, נישט האָבענדיג קיין געלט מיט וואָס צו פאָהרען קיין לידא. איך ווייס הירקליך נישט קיין צווייטען, וואָס האָט געבראַכט אַזוי פיל קרבנות פאַר השכלה ווי ער. פון זיין גרויס בילדונג האָט ער קיין שום מאַטעריעלען נוצען נישט געהאַט, פערקעהרט, ער האָט נאָך געהאַט אויסצושטעהען צרות און רדיפות מצד די קנאים, וואָס האָבען אַריינגעוואָרפען ספיקות אין זיין יראת־שמים. די ברייטע מאַסען, נישט וויסענדיג זיין גרויסקייט, האָבען פון איהם ווייניג וואָס געהאַלטען, בפרט אַז ער האָט נישט פערשטאַנען די מלאכה פון רעדען און נישט די מלאכה פון חניפה, און אַזוי האָט ער אָפּגעלעבט זעכצען יאָהר אין שווינציאַן, אין אַ קהלה, וואָס זיינע איינגענע שטאָט־לייט, אַ חוץ געצעהלטע מענשען, האָבען נישט געוואוסט, אַז ביי זיי געפינט זיך איינער פון די וויכטיגסטע מענשען פון דור; אַ מענש, וועלכער ווערט געאַכטעט און געשעצט פון די בעריהמטסטע גדולים פון יענער צייט. סיי פון די יודישע און סיי פון די גוי׳אישע.

אין עלטער פון 61 יאָהר איז ער געשטאָרבען אין חודש טבת תרס״ד.

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע־דאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ ענטפערען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

קופּאָן.

יורידישע אָפּטיילונג פון „נייעם פאָלקסבלאַט“.

[illegible]

גילטיג דעם 30-טען יאַנואַר 1929

8733 ש. ה. א.

אויב איהר האָט אַ בעשטעטיגונג פון אַ מילי־טערישען אָדער פּאָוויאַטאָווע דאָקטאָר, אַז אין משך פון דער צייט נאָך דער קוואַליפיקאַציע דורך דער פּאָבאָר קאָמיסיע האָט זיך אייער געזונד־צושטאַנד אויף אַזוי פיל פערערגערט, אַז זי קענ־שפּרעכט שוין נישט די פאַקטישע זאַכלאַגע, קאָנט איהר דערלאַנגען אַ בקשה, אַז מען זאָל אייך שטעלען פאַר אַן אַנדערע קאָמיסיע.

8734 יעקב דאָבריש:

אויב ס׳גייט אייך וועגען דער זאַיענטשע, איז זי אָהן אַ צווייפעל גילטיג.

פּרובירט זיך צו ווענדען מיט אַ בקשה אין שטייער אַמט, אַז מען זאָל אייך דעם אַרעסט אַראָפּנעהמען און דעם פערלעגענעם שטייער שענקען.

צוליב דער אויסנאַמליכקייט פון דער עקזע־קוציע האָט איהר האָפנונגען פּאָזיטיוו דעם ענין צו ערלעדיגען.

8735 אַ לעזער פון וואָלטשאַנסקאַ 159:

צונעמען די מאַשין אָהן געריכטס-אורטייל קאָן מען נישט, אויב איהר וועט זיך צו דער גע־ריכטס-פערהאַנדלונג נישט שטעלען, קאָן מען לטובת דער פירמע זינגער צומשפּט׳ן די סומע לויט דער פּולער וואַלאָריזאַציע.

8736 לייבל פון גרינעם מאַרק:

אויב די לאָקאַלען פון היפּאָטעקירטען הויז אונטערליגען די כללים פון דעקרעט וועגען לאָ־קאַטאָרען-שוץ, וועט מען אייך נישט וואַלאָריזירען דעם חוב לויט די פולע 100 פּראָצ.

8737 לייבוש ביינישׂ:

אייך דראָהט אַ שטראָף ביז 50 זל. עווענ־טועל אַרעסט.

8738 מענדל קאָפּעל:

הגם אייער אָנפראַגע טראָגט נישט קיין רעכט־ליכען כאַראַקטער, פונדעסטוועגען ענטפערען מיר אייך אויף אייער אָנפראַגע אין דער רובריק:

אַסימולאַציע הייסט געפעלען, צופּאַסען זיך, אויסגלייכען. סימולאַציע הייסט זיך פערשטעלען.

Dr. med J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28. tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,

[illegible]

Dr. K. WOLKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87

ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און ווענע־רישע קראַנקהייטען. טענער־שוועכע. אַלע סאָרט אַנאַליזען, בעהאַנד־לונג מיט קווארץ-שטראַהלען.

יאָמים און פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, גראָטשאָווסקאַ 20

אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאָמפּאַניעץ.

מיט׳ן אָנטייל פון די ליבלינגס-אַרטיסטען באַריסאָווא, ראַבינאָוויטש און די בעקאַנטע פרימאַדאָנאַ נאַדיאַ קאַרעני

כדי צו געבען די מעגליכקייט די פילע הונדערטער מענשען, וואָס האָבען נישט בע־קומען קיין בילעטען אויף די הערליכע אויפפיהרונג פון גרויסען מייסטערווערק פון בעוואוסטען שרייבער ש. אַנ-סקי, ווערט געשפּילט נאָך 1 מאָל

צו פּאָפּולערע פּרייזען פון 1 ביז 2.50 זל.

היינט, מיטוואָך, דעם 30 טען, 9 אַ זייגער אין אָווענד

דער דיבוק!

מיסטישע לעגענדע אין 3 אַקטען פון ש. אַנ-סקי, אויפגעפיהרט לויט דער קאָנצעפּציע פון דוד הערמאַן

דורך ד. האַמבורגער.

מ׳נעמט אָנטייל (לויט א. ב.) פּריזען: בעזמאַן, באַיטאָווא, נאַדיאַ קאַרעני, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פאַדערמאַן, קאָמפּאַניעץ. מענער: אַריעל, איזענבערג, כאַלבירסקי תאַמבורנער, מאַכאַראָווסקי, מאָטקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאָמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו. אַדמינ.: מ. אַרנוואַלד. מוזיק. לייטער: ל. זעלמאַן. בילעטען אין פילהאַרמאָניע-קאַסע.

אַנאָנס! אין פאָרבע־רייטונג: „דער גאָלדענער סאָלדאַט“, „די דריי כלות“

דער שוואַרצער וואָלף

(ראָמאַן).

51)

דער קאָנסול האָט זיך אויפגעהויבען און אַר־רונטערגעלאָזט פון בעט זיינע האָריגע פיס.

— איין מינוט ניט! אָבער נישט מעהר... אַ נישט וועל איך אויסברענען אַלע אייערע שווע־בעלעך!

—זאָל זיין אַזוי, ווי איהר ווילט! איך וועל זיך בעמיהען צו טון אַלץ, וואָס איך וועל נאָר קענען.

דער קאָנסול איז אינגאַנצען אַראָפּ פון בעט און צוגעגאַנגען צום טעלעפאָן, פערגעסענדיג אין געאייל אָנצוטון דעם כאַלאַט און די פאַנטאָפעל.

— איהר מוזט עס אויספועלן, הער קאָנ־סול — האָט זיך וולאַרעק אָפּגערופען, אויסלעשענ־דיג דאָס שוועבעלע — אַנישט וועט מיין טויט ליגען ווי אַ שווערער שטיין אויף אייער געוויסען. אָט דאָ האָט איהר די פּלענער!

— איהר נעטרויט זיי מיר? — האָט דער קאָנסול פערוואונדערט אַרויסגעשטאַמעלט.

— זעלבסטפערשטענדליך! פאַר אייך איז עס איצט אַ פראַגע פון כבוד.

דער קאָנסול האָט שמייכלענדיג גענומען דאָס קליינע פּעקעלע נעגאַטיווען.

— דערלויבט מיר צו בעדאַנקען אייך פאַר דעם כבוד, וועלכען איהר ווייזט מיר אַרויס.

וולאַרעק האָט זיך נידריג פערנויגט.

— איך ווייס גאַנץ גוט, מיט וועמען איך האָב צו טון, הער קאָנסול! און איצט וועט איהר מיר דערלויבען...

ער האָט זיך געלאָזט געהן צו דער טיר.

— אָבער... וואַרט צו... וואוהין געהט איהר?

— האָט דער קאָנסול אַ פרעג געטון.

— דאָס מיידעל — האָט וולאַרעק דער־קלעהרט, אָפּשטעלענדיג זיך אויף דער שוועל — דאָס הייסט, דאָס יונגע פריילין, וואָס בעגלייט מיך, וואַרט אויף מיר מיט אונגעדולד אונטען אין גאָרטען. איך וויל זי געהן, אָפּזוכען און בערוהי־גען זי, און — מיט אייער דערלויבניש — ברענ־גען אַהער אין קאַבינעט, וואו מיר וועלען צוואַרטען, עס וועט זיך ענדיגען דאָס געשפּרעך דורכ׳ן טעלעפאָן... און — ביז איהר גופא וועט זיך אין אָרדנונג ברענגען! — האָט ער צוגעגעבען מיט אַ לייכטען שמייכעל, וואַרפענדיג אַן׳אויג אויפ׳ן קאָנסול, וועלכער האָט פערשעמט בעטראַכט זיי־נע נאַקעטע פיס.

וולאַרעק איז שנעל אַרויס אין דרויסען און זיך געלאָזט לויפען איבער דער גאָרטען־אַלעע.

איבערגעבענדיג זיך אונטער דער שוץ פון פראַנצויזישען קאָנסולאַט, האָט ער נישט געהאַט קיין מורא צו ווערען בעמערקט אָדער פערהאַלטען צו ווערען פון עמיצען.

נישט געבענדיג קיין אַכטונג אויפ׳ן רויש פון די שריט, איז ער געלאָפען צו דער אַלטאַנקע, וואו ס׳האָט אויף איהם געוואַרט לילי.

לילי איז נישט געווען אין דער אַלטאַנקע.

אין גאַנצען גאָרטען איז אויך קיינער נישט געווען, און דאָס טירעל צו דער גאַס איז געווען ברייט געעפענט.

וולאַרעק האָט אַוש אַ געשריי געטון און איז צוגעלאָפען ביז׳ן נאָהענטסטען ראָג.

די גאַסען זענען אָבער געווען לעער.

קיין איין דורכגעהער האָט ער נישט דערזעהן...

אין אַ ווילע שפּעטער האָט ער זיך צוריקגע־קעהרט אין גאָרטען און מיט דער פלייסיגקייט פון אַ געהיים־אַגענט אָנגעהויבען צו בעטראַכטען דאָס גראָז און די שטעגלעך.

די האָפנונג איז אָבער אין איהם געשטאָר־בען:

ער האָט געוואוסט, אַז ער וועט שוין נישט געפינען דאָס מיידעל אין גאָרטען...

אַראָפּלאָזענדיג זיך אויף די קניע לע׳ם דער באַנק, האָט ער ביי דער שיין פון זיין טאַשען־לעמפּעל זיך בעמיהט צו געפינען אין גראָז די שפּורען פון אַ קאַמף, פון אַן׳אַמפּערניש — עפּעס שפּו־רען, סמנים, אַז זי איז אַוועק פון דאַנען נישט מיט׳ן איינענעם ווילען.

ער האָט גאָרנישט בעוויזען צו געפינען.

ערשט אַ שטימע, וואָס ער האָט פלוצים דער־הערט איבער זיך, האָט איהם געצוואונגען אַ צי־טער טון, און אויפשפּרינגען אויף די פיס.

וולאַרעק האָט אויפגעהויבען זיין בלאָנדזשענ־דען בליק, און דערזעהן פאַר זיך דעם קאָנסול.

זיין שווערער קערפּער איז געווען איינגעהילט אין אַ וואַרימען כאַלאַט, און דאָס פּנים זיינס האָט אויסגעדריקט גרויס פערוואונדערונג.

— אַלואָ, הער... נו? — האָט ער אַ פרעג געטון פער׳חידוש׳ט — וואָס טוט איהר דאָ?

וולאַרעק האָט געוואָלט ענטפערען, נאָר ער האָט נישט געקאָנט.

ער איז געשטאַנען פאַר דעם קאָנסול אַ מבולבל ער, אַ נידערשלאָגענער, אַ קראַנקער...

— רעדט שוין, לאָמיר הערען אַ וואָרט! — איז דער קאָנסול שוין אויפגערעגטערהייט צוגעשטאַ־נען — רעדט, און קוקט מיך נישט אַזוי ווילד אָן! זאָגט מיר, וואָס האָט דאָ פּאַסירט?... איך האָב אַלץ גע׳פּועלט?... וואו איז אייער חבר׳טאָרין?...

וולאַרעק האָט פערצווייפעלט אַ מאַך געטון מיט דער האַנד און אַרויסגעשעפּטשעט:

— פערשוואונדען געוואָרען.

דער קאָנסול איז פלוצים געוואָרען גאָר ניי־געריג; ער איז צוגעשטאַנען אַ שריט נעהענטער, און מיט עכטען מיטגעפיהל אויפמערקזאַם בעטראַכט וולאַרעק׳ן.

— פערשוואונדען גאָר? — האָט ער איבער־געפרעגט — דאָס מיידעל, וואָס איז אייער כלה... יאָ?

וולאַרעק האָט מיד אַ שאָקעל געטון מיט׳ן קאָפּ, און זיך אָפּגעקעהרט.

דער קאָנסול האָט איהם דאַן אָנגענומען פאַר׳ן אַרבעל און אַ ציה געטון מיט זיך:

— קומט... לאָמיר געהן גלייך צו מיר... איצט דאַרף איך אייך זאָגען, האָט איהר אינגאַנצען גע־וואונען מיין צוטרוי! קומט, זאָג איך אייך!... וואָס ווילט איהר, איך זאָל ניך דאָ פערקיהלען און קראַנק ווערען?

(פאָרטזעצונג קומט)

קלוב פון יודישן פרויען-פערבאנד וו.י.ז.א.
לאדז, אל. קאשטשושקי 21

היינט, מיטוואך, דעם 30-טען יאנואר ד. י., 8.30 אין אוונד אויפ'ן טראדיציאנעלן טעע=אוונט, צוליב'ן יום-טוב „חמשה עשר", וועט דער בעוואוסטער פרעלעגענט ה' רעד.
1807

י. העפטמאן פון ווארשא האלטען א פארטראג א. ד. ט.: „די פרוי אין דער יוד. געזעצגעבונג"
איינגאנג פאר מיטגלידערינס און פריינדלעכע געסט — אומזיסט.

*קאראקולענעס דאמען-פאלטען
פון גאנצע פעל, פערקויף איך געלעגענהייטליך. — האטעל „מאנטיי פעל" זאכאדניא 45, צימער 31.

אשטוב און א קוך
זאפארט איבערצוגעבען ביי גייערס רינג. צו ערפאהרען נאווא-זאר-זשעווסקא 1 (אין קארטאפעל-געוועלב). —

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג=אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 6—8 אוונד

פעלץ=ווארען
קען מען קויפען אמביליגסטען און אויף די בעקוועמסטע בעדינגונגען נאר ביי דער לאנג=יעהריגער פירמע
ל. ב. פעפער, וואכאדניא 42 טעלעפאן 04=78.
בעמערקונג: די קירזשנער-ווערקשטעל געפינט זיך אויפ'ן ארט.
די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37=63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	4½—3½
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 4½-3
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	12½—1½
ד"ר וויים כירורגישע קראנקהייטען	2—3
ד"ר בערגמאן פרויען און געבורטס-הילף	3—4

רענטגען-אפאראט, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פאקען-שטעכן, קינסטליכע בערג-זון-פעשפרעהל. אינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף בערלאנג ווערען אין שטאט. און לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך קלענע און בלוט
אימפונגען נעגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן
א רענטגען=אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאר אפאלסקא
צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צאהן, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
WodnyRynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, 29 stycznia 1929 r.
Dla dorosłych: Dla młodzieży:
CHARLIE CHAPLIN
w 9-aktowej komedji p. t.:
„CYRK”
Następny program:
„Poeta i żebrak”

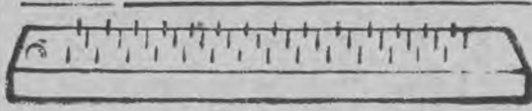

ערשטע לאדזער פאבריק
פון בעשלאג פאר רייסעריען
פון אלער ארט
B-cia Kardynast Łódź, Nawrot 53 Telefon 77-42.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
און ערצטליך=דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16=33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—5 7—6
ד"ר רוזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 8—7
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	11½-1 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג אינ. הערץ לונגען-קר.	12—1, 6 —7
ד"ר סטופעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	9—2

צאהן-מונדהיילונג, בעלייכטונגען, קראנען, מאסטען א.א.וו.
בי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארן
א רענטגען=אינסטיטוט
היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער.
אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכם.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונד

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-73,
הויט- און העגעריטשע קראנקה. רענטגען און ליכטהייל אינסט.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונד

קאסע-שרענק
(פייער- געזיכערטע און גענאנצערטע)
פאר סוחרים און פראווינ-צער קאאפעראטיווען-בענק געלעגענהייטליך און ביליג צו פערקויפען אויף גוטע בעדינגונגען. צו ערפאהרען אין דער צייטונג

מאשין=שטיקעריגס
קענען זיך מעלדען ביי זשעלעווסקי=וואלשטיין
זשעראמסקיעגא 8.

א וואוינונג
בעשטעהענד פון 3 צימער און קוך אין דער נעגענד פון דער אלטשטאט, ווערט געזוכט. צו פערמיטעלרי-נען זיך ביי היימאן
זאכאדניא 20. 4085

לעדע גוטע און ארבייטסזאמע וויר-טין זארגט פאר א מוסטערהאפטע ריינקייט פון טעפלעך, פאנען און אל-געמיין פון גאנצען קוכען-געשיר, אלער-ערשטענס צוליב היגיענישע טעמים און דערנאך — צוליב עסטעטישע.

ס'איז נישט אזוי לייכט צו דערהאלטען שטענדיג אלעס אין שטאנד פון מוסטער-האפטער ריינקייט. נאר מיט דער הילף פון ווים קען מען דאס אדורכפיהרען.

צוערשט ווייקען אין א מינוט דעם גע-העריגען געגענשטאנד אין הייס וואסער, רייבען דעם געגענשטאנד מיט א פייכט שמאטקעלע בעשאטען מיט א ביסעל ווים, און דערנאך דערפיהרען ביז א גלאנץ מיט א ווייך שמאטקעלע.

דער פושקע-סיסטעם פון ווים איז זעהר פראקטיש, און דער מעטאלענער באדען פערזיכערט פון אריינגעצען וואסער אין דער פושקע.

ווים פערקויפט זיך אין קליינע פעקלעך, ווי אויך אין גינסטיגע פושקעס.

VIM

V.P.11—22

Dr. N. TRACHTENHERC
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
גארוטאוויטשא 11, טעל. 33-16
נעהמט אן פון 3 ביז 5 נאכמיטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוונד
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

LEKARZ DENTYSTA צאהן=ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 08=31.
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראנקהייטען, צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע צייהן.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

יודען בעזיצער פון רוסישע פאליסן
איילט, ווייל ס'איז די לעצטע טעג צו רעגיסטרירען די פאליסען פעטערבורגער „NA ŻYCIE" ווי אויך פאליסען
ביי דעם אינספעקטאר פון פערזיכערונג
ח. קאנסקער, קאמיעננא 9 טעלעפאן 75-88
צייט איז נאך עטליכע טעג.

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט=קראנקה. און מענער=שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא=לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער הייל=קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

ד"ר מ. קאליש
צאהנארצט
צאהן- און מונד-קראנקהייטען, צאהן=כירורגיע.
נעמט אן פון 11—2 און פון 6½—8 אין אוונד,
זונטאג פון 12—2 מיטאג.
זשעראמסקיעגא (פאנסקא) 37.
נעהמט אן אין דער לעטשניצע פאמאץ, אלעק-סאנדראווסקא 1 פון 3 ביז 5 נאכמיטאג. 4087

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען
אין טעקסט—40 " " " " " —60 " " " 4 " " " "
פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 " " " " " —18 " " " 8 " " " "
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש. מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6.46 א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufmann.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska 21.